

Uredništvo in upravnništvo:
Maribor, Koroške ulice 5.

„STRAŽA“

izhaja v ponedeljek, sredo in petek
popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

STRAŽA

Naročnina listu:

Celo leto . . . . . 12 K
Pol leta . . . . . 6 K
Četrt leta . . . . . 3 K
Mesečno . . . . . 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 1.

Maribor, dne 2. januarja 1909.

Letnik I.

Na straži smo!

O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje,
Celovec, Maribor, Gorica, Trst?

Ot. Zupančič. Zvon, dec. 1908.

Slovenska naša domovina je dandanašnji v več-
jih stiskah, kot je bila prej kedaj. Nasprotniški valo-
vi srdito butajo v njeno ozemlje in pretijo z vedno
večjo silovitostjo preplaviti lep del slovenskega ozem-
lja, kjer še stanuje verni, miroljubni in delavni slo-
venski narod. S srditostjo, z velikanskimi denarnimi
žrtvami in z brezobzirnostjo pritiskajo narodni na-
sprotniki ob meji na jugu in na severu na to ljudst-
vo in mu jemljejo, kakor kaže statistika, od desetletja
do desetletja rodne zemlje ped za pedjo. Zalostni po-
javi vsakdanjega političnega življenja nas kličejo ved-
no bolj na branik, na vstrajnejše delo za blagor in
obstoje svojega ljudstva, v boj, da priborimo sloven-
skemu narodu, svojemu jeziku povsod pravice, ka-
tere nam jamčita naravni zakon in državna postava.

„Slovenski Gospodar“ je kaj spretno poučeval
in še vedno poučuje slovensko spodnještajersko ljud-
stvo v najvažnejših zadevah! Njegova zgovornost od
početka iz leta 1867 do danes je tesno združena z zgo-
dovino slovenskega spodnještajerskega prebivalstva.
Da je ljudstvo Spodnjega Štajerja toliko vneto za svo-
je verske in narodne svetinje, ima zasluge v prvi vr-
sti „Slovenski Gospodar.“ Nikdo ne more utajiti, naj-
si je tudi najhujši nasprotnik, velikega pomena tega
lista za ljudsko probujo. Sedaj je naše ljudstvo do
malih izjem probujeno, toda željno je tudi še višjega
pouka, ker se živo zanima za vsa vprašanja, gospo-
darska, politična in prosvetna, kakor nam to dovolj
spričujejo razne organizacije, katere je ustanovila ži-
lava politična stranka Kmečka zveza in za pravo na-
rodno izobrazbo skrbeča Slovenska krščansko-soci-
jalna zveza. „Slovenski Gospodar“ bo tudi nadalje šel
svojo pot in izvrševal svoje domoljubno delo; na po-
moč mu pride, ker to zahteva tok časa, vsestranska
organizacija in z dnevom rastoča potreba obširnejših
izobraževalnih sredstev. „Straža.“ „Slovenski Gospo-
dar“ in „Straža“ se bodeča podpirala in dosledno vo-
dila smer političnega in gospodarskega stremjenja
večine spodnještajerskega ljudstva.

Naš socijalno-politični program.

Kmečka zveza je takoj spočetka bila na stali-
šču, da je v njej dovolj prostora za vse stanovne slo-
venskega ljudstva, torej ne samo za kmete, ampak
tudi za slovenske obrtnike, trgovce, duhovnike, urad-

nike in delavce. Praktično delo njenih poslancev pri-
ča za to njeno načelo. Naravno je, da je in tudi v bo-
doče ostane kmečko vprašanje v ospredju. Saj je
kmečki stan najtrdnjša podlaga kakor človeške dru-
žbe in sploh vseh držav, tako še posebno slovenskega
naroda. To je tisti neizčrpni vir, iz katerega se ve-
nomer razliva mogočni tok življenja in moči za celo-
kupni naš narod in vse njegove stanove, kojih ču-
se iz velike večine rekrutirajo iz kmečkega stanu.
Kmečka zveza je storila popolnoma prav, da se je
pred vsem lotila organizacije kmečkega ljudstva, s
tem je najbolje pripravila pot pravi ljudski stranki.
Torej bo agrarno vprašanje tudi v „Straži“ ostalo v
ospredju, ker je za ogromno večino slovenskega na-
roda najvažnejše. Tako izvršujemo eminentno narod-
no nalogo in se ob enem izognemo temeljnemu grehu,
ki ga je storila prvaška politika. Te vrste politiki, ki
so nekdanji prvačili našemu narodu, niso imeli dovolj
smisla za socijalno delo in niso storili nič ali pa bore
malo za gospodarski blagor našega ljudstva. In rav-
no ta brezbriznost in nespretnost voditeljev je pah-
nila lep del slovenskega ljudstva v štajerčijanski ta-
bor in dala povod, da mnogo pristnih slovenskih kme-
tov nosi sramotni nemškutarski jarem zlasti v bližini
mest. Agrarno gibanje je postavilo jez proti temu ne-
naravnemu odpadu. To so jasni in glasni govoreči
dogodki preteklih dni! Zato se tem bolj čudimo, da su-
še nekateri slovenski rodoljubi — malo jih je — tako
ustavljajo novemu toku in zdravemu političnemu pr-
vratu, ki ga je povzročila Kmečka zveza. Naša stran-
ka kaže na celi črti, da je nastopila pravo pot, in
vsled tega tudi opravičeno upa, da se ji bo posrečilo,
na pravi demokratični podlagi združiti vse sloje Sp.
Štajerja. To bode dosegla! To obljublamo!

Zagovarjali bomo težnje slovenskega kmeč-
kega stanu, ob enem pa se bomo tudi ozirali na dru-
ge stanove; branili bomo delavca in se potegovali za
njegove pravice, ščitili in podpirali bomo slovenskega
obrnika, trgovca in industrijalca. Le prepozno so
naši vodilni krogi začeli ovaževati pomen teh stanov.
Ravno Spodnji Štajer bi imel do cela drugo politično
lice, če bi bili ostali trgovci in obrtniki po naših trg-
ih in mestih zvesti svoji narodnosti. V njihovih bla-
gajnah leži ogromno narodnega premoženja, ki se
uporablja v nam Slovincem nasprotno namene. Tr-
govci, obrtniki, ki so se izučili v mestih, so se veči-
noma slovenski narodnosti odtujili; slovenski kmet
jih je sicer vedno gledal nezaupno od strani, toda no-
sil jim je in žalibog še vedno nosi svoje groše. Zato
bo „Straža“ krepko podpirala mladi slovenski trgov-
ski naraščaj, v katerega stavimo upanje, da bo en-

krat ne samo pomnožil število članov svojega stanu,
temveč bo tudi ostal v narodnih vrstah.

Na obrtništvu, trgovino, industrijo, tehniko mo-
ra obračati svojo pozornost naša gospodarska politi-
ka. Cilj te politike mora biti popolna gospodarska
osamosvojitev in okrepitev Slovencev v vseh pokraji-
nah, zlasti v obmejnih deželah. Radi tega bomo po-
dajali vodilne ideje dalekovide ne socijalne politike, do-
ločali smer in odkrivali nove cilje gospodarskemu gi-
banju. Naša vzvišena naloga je, da pospešujemo na
podlagi pravičnosti in medsebojne podpore koristi
vseh slojev in stanov slovenskega naroda. To sma-
tramo za svojo dolžnost, ker je edino tako delo nad
Slovinci osnovano po pravih demokratičnih načelih.
Pričakujemo pa tudi, da najdemo odziv v teh slojih.
Političnega mišljenja in prepričanja ne vsiljujemo ni-
komur, zahtevamo pa tudi, da se spoštuje naše pre-
pričanje ter objektivno presoja naše delovanje.

Naslov lista izraža ob enem naš

narodno-politični program.

V tem je na prvem mestu obramba slovenske lasti.
Brezobzirno bomo razkrivali gorostaste krivice, ki
se gode Slovincem, posebno ob periferiji. Državljan-
ska enakopravnost je pri nas večinoma le na papir-
ju; zato smo prisiljeni, potegovati se za pravice slo-
venskega naroda in slovenskega jezika v uradu, šol-
stvu in vseh javnih zastopih. V tem bomo vedno od-
ločni in neizprosni. Uradništvo, ki ne pozna in ne
razume ljudstva, ampak ga celo sovraži, je sramota
za kulturno državo. Slovence naj sodi slovenski sod-
nik, slovenskega otroka naj poučuje slovenski učitelj,
oziroma slovenski profesor itd. To je naravna pravi-
ca vseh narodov, zakaj bi to ne veljalo ravno za Slo-
vence? Uspešna in človekoljubna uprava in šola je
mogoča le, kjer vlada zaupanje med ljudstvom in or-
gani javne oblasti.

Nasproti državi hočemo poudarjati in krepko
zagovarjati združitev štajerskih, koroških in vseh ob-
mejnih Slovencev z drugimi slovenskimi kronovinami
in s sosednimi Hrvati v eno skupino pod habsburš-
kim žezlom. To je naš državnopravni ideal.

Kulturni program.

Strankino glasilo ima še višje cilje. Slovenski
narod ima, dasi je tako majhen nasproti svetovnim
narodom, velike duševne sposobnosti in zmisel za vi-
šje kulturne cilje; naravnost zločinstvo je, če se mu
odtegujejo sredstva in pogoji za daljni razvoj. Dolž-
nost vlade je, tak narod podpirati v višjih kulturnih
interesih; dati mu vseučilišče, srednje šole, strokov-

imaš za spomin, pa priden bodi! Debela solza se pri
tem materi potочи po licu. Z zalitimi in povešenimi oči
mi vzame sinček oreh in ga vtakne v žep; bil je zad-
nji materin dar. Nagloma seže materi in sestrici v ro-
ko ter skoči čez domači prag na daljno pot. Oče so
mu posvetili pot; iti je trebalo peš po globokem snegu
in ostrem mrazu, ker železnice ni bilo blizu, voza pa
revna hiša ni zmogla.

Nekega dne dobi deček v mestu glas, da so mu
mater pokopali. Sklonil se je nad mizo in bridko
kal, pred njim je bil na mizi božični oreh, predrag
materin spomin na prvi božični večer njegovega di-
jaškega življenja. Hranil je ta oreh, kakor drago sve-
tinjo. Kadarkoli ga je pogledal, mu je zadonel na
ušesa materin opomin: To imaš za spomin, pa priden
bodi!

Prišli so hudi dnevi stradanja in trde poskuš-
nje, a materin božični oreh je mladeniča vselej
okrepčal in mu dajal poguma. Kakor orehova lupina
je trdo človeško življenje, a po borbi in trpljenju pri-
de človek do zlahtnega jedra. Materina solza, ki je
kanila na ta oreh, je bila nebeška rosa, ki je nešteto-
krat dvignila glavo poparjeni in uklonjeni cvetki.
Priprosta kmetška mati, tvoja zunanost je podobna
priprosti orehovi lupini, a v tebi se skriva jedro, ki
daje sočno, zlahtno olje.

Lahko živni svet je mladeniča vabil na svoje
mehko, razkošno krilo, a božični oreh, omočen z ma-
terino solzo, mu je bil vselej palica, da ni padel na
polzki poti življenja. Toda lupina božičnega oreha ga
je opominjala k resnemu delu, kakor je trdo in resno
delo priprostega kmeta.

Vzel je božični oreh seboj na visoke šole in v
tuje dežele, povsod mu je bil angel varih in zvest to-

PODLISTEK.

Božični večer.

Sveti večer je, jasna zimska noč; snežena ode-
ja pokriva trudno zemljo. Ljubke nebeške zvezdice to
noč nekako lepše migljajo kakor sicer, tudi zvedava
luna, stara mamica med brhkimi hčerkami, si je no-
čoj preobrazila svoje blede obličje. Tudi na revni
zemlji je to noč vsako okence blesteča zvezda, ki je
priča prisrčnega domačega veselja. Zunaj stoka in
škrpilje pod koraki mrzli sneg, v toplih hišah pa cve-
tejo od brlečih lučic božična drevesca. Sveta noč je,
nebo in zemlja šepetata tajinstveno pesem: Danes je
rojen Zveličar sveta, ki je Kristus Gospod.

Iz visoke mestne hiše tudi siplje skozi goste za-
store svetilka svoje mehke žarke v temno, mrzlo noč.
V tesni izbi sedi pri mizi resnoben mož, poznojesen-
ska slana mu je že pobelila glavo in brado. Oprt na
komolec je stisnil kuštravo glavo med dlani. V peči
prasketa ogenj, na steni ponavlja ura svoj enakomer-
ni tik-tak, sicer pa pusta samota kakor v grobu. Sv.
večer je sicer, a v tej izbi ni sledu o božičnem dre-
vesu, zaprašene knjige gledajo iz stolov in omar ka-
kor lobanjo v blede luč. Od časa do časa zgrabi ču-
den mož za svinčnik in zapiše nekaj stavkov na kos
papirja. Zatopljen v svoje delo niti ne sliši ko mu
starišava strežnica naloži zadnje poleno na ogenj in
zaželi lahko noč.

Pozno je že, od nekod mogočno in veličastno za-
doni veliki zvon in vabi k polnočnici. Kakor bi se iz
spanja vzbudil, dvigne glavo, si otare oči, sklene ro-
ke in nemo zre v zelenkasto pokrivalo petrolejske

svetilke. Kakor rej se mu vsuje v glavo nešteto misli
in spomina.

Sveti večer je nicoj, vzdihne, jaz pa tako pusto
sam pri svojih vsakdanjih študijah! Za hip se mu
stemni obraz, pa zopet zjasni. Vstane in prekora-
ka nekolikokrat svojo sobo, pa začne spravljati v red
razne drobnarije na svoji pisalni mizi. Prime za škat-
ljico in jo hlastno odpre. Kaj je notri? V starikav pa-
pir zavit oreh, deloma zelenkast, deloma še prevle-
čen z zlatim papirjem.

Globoko vzdihne profesor, to je namreč njegov
poklic, in kakor debeli jagodi se mu potочи solzi iz
očes. Oreh mu je povedal mnogo, prav mnogo.

Dolga vrsta let le že pretekla. Sedaj postaren
mož je bil še šibek, bledoličen deček. Prišel je prvo-
krat iz gimnazije domov na počitnice. Kako vesel je
bil tisti božični večer! Crez dan sta s sestrico delala
jaslice, in je iz mesta prinesel pisan in zlat papir,
orehe in jabolke so imeli doma. Mati so pripravljali
pogače za praznike, oče pa so imeli zunaj opravka,
vse v redu. Ko so pa zamigljale večerne zvezdice,
prižgala sta lučice na božičnem drevescu in družini-
ca se je zbrala ob „Betlehemu.“ Prišli so sosedje in
znanci gledat mladega študenta. Prav domače vse-
lje je zavladalo v hiši, pesem in šala sta se vrstili,
dokler se ni oglasil iz župne cerkve veliki zvon.

Hitro so potekli božični prazniki, novo leto je
potrkalo na vrata in opomnilo študente, da treba zo-
pet zapustiti domačo hišo. Bridko je bilo slovo. Tre-
balo je zopet zapustiti domačo toplo hišo in iti v tuji,
mrzli svet — študirat in trdat. Mati so mu zavezali
culico in v njo pohranili priprosta darila siromašne
kmečke hiše. V kotu je že stalo božično drevo, s sol-
nim očesom se še ozre deček nanj; mati to opazijo in
odtrgajo iz drevesca pozlačeni oreh, rekoč: To še

no in narodno ljudsko šolstvo. Naš list bo torej skrbno zasledoval in negoval višje kulturne cilje, višje šolstvo, slovnstvo, znanost in umetnost.

Kot trdno podlago za narodni obstoj, pravno čistolost, veselje do uka in napredka pa smatramo večnoveljavna načela Kristusovega evangelija. Velika zmožnost je, če kdo misli, da se verska vprašanja dajo enostavno v javnem življenju z zaničljivim molkom prezirati ali potiskati v stran. Naše ljudstvo je verno, zato je tudi nam vera sveta in resna reč, katere ne pustimo sramotiti in teptati. Zatorej se bomo odločno upirali vsem poskusom, ki bi hoteli krušiti ta granitni temelj človeške družbe. Versko-cerkvena vprašanja stopajo tudi dandanes z neustavljivo silo v ospredje; naš list bo tudi v tem oziru služil pouku in pojasnilu, zakaj le prepogostoma se uresničujejo besede starega Tertulijana: Psujejo, česar ne razumejo.

To je naš program in za ta program stojimo na straži!

Konzorcij „Straže.“

Politični pregled.

Zadnje leto 29. febr. je Slovencem jako naklonjeni naučni minister dr. Marchet izdal do cela novo uredbo glede zrelostnega izpita na srednjih šolah. Dijakom so se deloma olajšale skušnje, nekatere predmete so opustili in jedro cele reforme je, da morajo dijaki dokazati zrelost v učenem jeziku. Za učni jezik je določena snov; važna pa je opomba, da velja ta način izpraševanja kakor za nemški učni jezik tudi za druge jezike na zavodih, ki imajo kateri drugi jezik kot učni jezik. Slovenci nimamo srednjih šol z docela slovenskim učenim jezikom kakor jih imajo le Cehi in Poljaki. Zato je štajerski deželni šolski svet tudi lansko leto pri maturi izključil slovenščino iz predmetov, ki so se izpraševali pri zrelostnem izpitu. V tej velevažni zadevi je treba več korakov od strani poklicanih faktorjev, kakor bi to mislili na prvi hip. Pomisliti moramo, da se slovenski dijaki nikdar ne bodo več s tako vno učili materinščine, če ne bodo delali zrelostnega izpita. Nadalje vprašamo, kako pridemo Slovenci do tega, da bi morali dokazovati svojo zmožnost in zrelost v nemščini, torej v Slovencem tujem jeziku. Velikega pomena pa je naša zahteva še le, če pomislimo, da sloni na tem vprašanju ves ustroj slovenskega uradništva.

Do sedaj je bilo pač še nekoliko razlike med izprašanimi slovenskimi močmi in pa takozvanimi kurzovci. Morala se je ta razlika vendar še priznati. Odsihdob bode pri tem sistemu nastopil prevrat in šlovenski uradniški naraščaj bode izdan na milost in nemilost raznim Nemcem, ki pohajajo le v toliko, da dobijo svoje spričevalo, v slovenske privatne kurze v Gradcu, Mariboru itd.

Naše zahteve glede te točke so jasne; podpirati jih morajo vsi slovenski listi, smatrati jih morajo poslanci za svoje delo. Te so: 1. Slovenščina za uradno osobje na slovenskem ozemlju ima le tedaj veljavo, če je dotični izprašan pred državno veijavno komisijo in izprašanimi profesorji; 2. slovenski dijaki naj delajo zrelostni izpit v materinščini kot glavnem predmetu; nemščina za nje odpade; 3. za slovenski jezik se mora odmeriti pri pouku v gornji gimnaziji več učnih ur, da tem lažje dosežejo dijaki svojo izobrazbo na podlagi materinščine.

Državni zbor je šel dne 19. dec. na božične in novoletne počitnice. Snide se zopet, ako ne bode posebnih težav, dne 19. jan. Z najbolj zadovoljnimi občutki nastopi te počitnice sedanjih ministrski predsednik Bienert. Vse, kar je hotel, je dosegel. Budgetni provizorij, aneksijski predlog in pooblastilni zakon mu je zbornica votirala z dvetretjinsko večino. Pri budgetnem provizoriju se je dogodilo celo, da so tudi socialdemokrati glasovali zanj in s tem naredili prvi korak do takozvanih državoobranjajočih strank. Socialdemokratsko časopisje je tako razvito, da jim bo ta korak pred masami lahko opravičiti, a na drugi strani je nedvomno, da so si s tem glasovanjem od prli socialdemokrati zopet novih poti do uradništva. Dr. Adler se izkazuje kot izredno spreten voditelj. Kakor je kot organizator združil različne socialistične frakcije v mogočno stranko, tako vodi sedaj po

variš, v stiskah in nadlogah tolažba, podoba materine trde skrbi in zlahtne ljubezni. Prišli so viharji dvomov in skušnjav, a lupina materinega oreha iz božičnega drevesa ga je varno nesla čez razburkane valove človeškega življenja.

Toda lupina božičnega oreha ga je vedno priganjala k resnemu delu, s katerim je dosegel visoko učenost in častno službo. Materin oreh iz božičnega drevesa ga je pa tudi neprestano vezal z revnim slovenskim ljudstvom, trdo lupino z zlahtnim jedrom. Kakor oreh zaklepa svoje jedro v trdo lupino, tako e on zaklenil trdno v svoje srce materino skrb in ljubezen do ljudstva in resnega dela.

Mnogokrat se je že povrnil božičev večer, a nikdar več ne tako vesel. Božični materin oreh ga je pa vselej prestavil v nekdanje srečne čase. Božični oreh, reven in priprost, od starosti že zelenkast, mu je še v postarnih letih drag spomin in podoba materinega srca. Tudi nicoj vzklikne: Božični oreh, ti drag spomin slovenske matere in visoke skrivnosti svete noči!

parlamentarnemu parketu svojo močno delegacijo z veliko previdnostjo do ugleda.

Preteča kriza v državnem zboru odstranjena. V soboto dne 19. dec. na večer so se viseli nad državnim zborom temni oblaki, ki so žugali uničiti za nekaj časa zasedanje ljudskih odposlancev. Vlada je videla, da ne more z lepa pridobiti večine za nujne državne potrebe. Poskusila je z drznostjo in nastavila poslancem nož na grlo, če li hočejo imeti parlament ali pa reši sama svoje potrebe po par. 14. In le izredni slučaj jo je rešil iz zadrege. Nekaj glasov nad dvetretjinsko večino ji je rešilo nujno predlogo pooblastilnega zakona za trgovinske pogodbe. Rešili so vlado zopet socialni demokrati, nekateri jugoslovanski poslanci, zlasti Hrvati in pa del agrarnih poslancev, ki so se vzdržali glasovanja. Upamo, da bo de v bodoče vlada previdnejša; zakaj takih slučajev, kakor je bil v soboto, nadjale že v spomladi pri glasovanju o vojaški predlogi in o proračunu ne bode mnogo več niti v ljudskem parlamentu, katerega se zlasti socialni demokrati oklepajo krčevito, tako da zatajujejo vsa načela in se dajo vpregati v vladni voziček.

Jugoslovani in vlada. Dasi so se združili Jugoslovani v Narodno zvezo, jih ni hotela uvaževati vlada, ker se neče zameriti alpskim Nemcem. Toda spretno roke poslanca dr. Susteršiča so dovedle klub v pravi tok, tako da bode vlada prisiljena, računati vedno tudi z Jugoslovani. Klubova zmaga s svojim podpredsednikom dr. Pogačnikom je bila v prvi vrsti zmaga nad vlado, ki je delala na tihem za Italijana dr. Concija. Dr. Susteršič misli dalje in skuša slovenski delegaciji utrditi stališče z združitvijo s češkimi katoličani in maloruskimi poslanci v eno skupino. Mi želimo tem načrtom mnogo uspeha, ker smo prepričani, da bode delovanje slovenskih poslancev v parlamentu še le tedaj uspešno, če potisne dr. Susteršič starega lisjaka dr. Kramarža v kot, ker bi se potem raji tudi Cehi oklepali slovenskih vodij in poslancev. Dr. Kramarž je bil od nekda nasprotnik Slovencev, oziroma ni nikdar hotel podpirati njihovih teženj, ker smo v njegovih očeh premali narod. Razumel je pa tudi dr. Kramarž vedno pobijati mnenja tistih blagih Čehov, ki so smatrali delo za zatiranje Slovence za svoje delo. Plačilo za svoje neslovansko delo je dobil deloma že dr. Kramarž od svojih rojakov poslancev, ki so mu pokazali hrbet.

Pooblastilni zakon za trgovinske pogodbe in nemški agrarci. Splošna agrarna struja še v parlamentu nima dovolj moči. Večkrat je že pokazala, da ne more dovolj uspešno braniti teženj kmečkih volilcev nasproti zastopnikom mest, industrijalcev in zlasti socialnih demokratov. V soboto je zopet podlegla v jako važnih predlogih vladinih glede trgovinskih pogodb z drugimi državami. Največ so zakrivil, da se je sprejel še v zadnji uri za kmečko ljudstvo kričev, za vlado pa nujno potreben zakon, nemški agrarci, ki so zapostavili svoje težnje državi na ljubo in se deloma odstranili in vzdržali glasovanja, deloma celo glasovali za vladni predlog. Izjavili so, da še hočejo enkrat doprinesiti to žrtev, ki jo smatrajo za patrijotično; takih žrtev je doprinala kmečki star že preveč. Prepričani smo, da so tudi zadnje, ker se interesi teh agrarcev križajo preveč z ostalimi načeli raznih strank.

Jugoslovani in upliv Narodne zveze. Dejstvo aneksijske Bosne in Hercegovine in vsled nje nastali politični položaj je bistveno ojačil pozicijo Jugoslovancev v obeh državnih polovicah. To se je opazalo pri delegacijskem zasedanju, opaza se tudi sedaj v našem državnem zboru. Združenje obeh jugoslovanskih klubov v Narodno zvezo je pozicijo Jugoslovancev v parlamentu nadalje ojačilo. Nadaljni razvoj je odvisen od politike Narodne zveze. Njena taktika mora biti krepka in pametna. Za sedaj je edino pravo mesto za Jugoslovane opozicija in sicer ne navidezna — temveč resna in rezka. Narodna zveza je to mesto zavzela in si s tem takoj pridobila ugled. Pričakovati je, da mesec januar prinese važne dogodilja v našem notranje-političnem življenju.

Ogrskemu ministru Franc Košutu, ki se hoče zopet priljubiti z vspehi v vojaštvu pri ogrskih izdajicah, so začeli od vseh strani odkrivati precej dvomljivo preteklost. Zanimivo je za sedanjega trgovskega ministra, če mora slišati, kako je s svojim nespretnim gospodarstvom zapravljal v Italiji, kjer je živel v prognanstvu, nešteto kapitala raznih podjetij, katera so mu Lah izročili v vodstvo, tako, da so se ga radi iznebili in se trudili pri avstrijski vladi, da mu je dovolila vrnitev v domovino. Sedaj lahko nadaljuje to delo na Ogrskem kot ekscelenca in minister.

Mariborske novice.

Božičnica slov. otroškega vrtea v Mariboru. V soboto, dne 19. t. m. ob treh popoldne je priredila družba sv. Cirila in Metoda otrokom slovenskega vrtea božičnico, ki je zelo dobro vspela. V prostorni telovadnici novega šolskega poslopja šolskih sester se je zbralo toliko mariborskih Slovencev, da smejo biti mali deklamatorji, pevci in igralci ponosni na tako številan obisk. Bogati spored, ki je obsegal pesmi, deklamacije, krožne igre, dramsko igro, živo podobo, so proizvajali otroci otročje-ljubko in korajžno. Po prizadevanju narodnih dam so bili vsi otroci obdarovani; vsak je dobil kaj koristnega in za name-

ček še kaj sladkega. Vsem, ki so s svojim trudom in z gmotnimi prispevki pomagali, povrni Bpg stoterno.

Lepe razmere v mariborskih ljudskih šolah. Za šolskega ogleda nove nemške ljudske šole v Mariboru so imenovali mariborski katoliški Nemci protestantskega pastora Mahnerta. V šoli sedijo sami otroci katoliških starišev, katere hodi nadzorovati in jim ob primernih prilikah dajat vsenemške nauke protestantski pastor. Mariborski stariši si pustijo kaj takega dopasti, ker je Mahnert vsenemec; taki pojavi so zelo žalostno znamenje za katoliškega župana in mestjane. Jubilejno slavnost je seveda porabil Mahnert in govoril kot protestantski pastor otrokom slavnostni govor. Najlepša bi še bila, če bi prišel kot šolski ogleda nadzorovat kateheta, ki poučuje na šoli veronauk. Če bode vlada vedno tako podpirala protestantstvo kakor do sedaj, še lahko pride do tega tudi, kajti drzni so ti gospodje iz Pruskega dovolj.

Kandidati za Maribor se že postavljajo za kulisami. Mariborski učitelji so imeli minoli ponedeljek v „Alteutsche Weinstube“ shod po par. 2, na katerem so sklenili kandidirati učitelja in agitatorja za nemško šolstvo Gassareka. Obrtniki in zmerni Nemci pa hočejo postaviti za kandidata občinskega svetnika Negerja. Wastian se je že dal pregovoriti, da sprejme kandidaturu, čeravno se je od začetka zelo branil. Slišali smo, da se agitira celo med nemškimi krščansko-socialnimi krogi v Mariboru v prilog Wastian. Mislimo, da se ti ne bodo dali zapeljati, kajti Wastian je že opetovano pokazal svojo protiversko stališče. Med našimi nemškimi brati se še zna začeti hud boj za mandat, kajti kakemu Gassareku se vendar ne bo umaknil Neger.

Tatvine. Pri trgovcu Schosteritschu je pokradel učenec Kraus precej blaga ter je bil zaradi tega obsojen na tri mesece zapore. Zadnji čas se opaža med nemškimi učenci pogosto ta bolezen, kar bržkone vse povzroči nemška kultura.

Slovenske pokrajine.

Štajersko.

Slov. Bistrica. Okrajna hranilnica. Dozdaj je okrajni zastop slovenjebistriški imel svojo hranilnico, ki je imela vsako leto okroglih 10.000 K dobička. Ta denar se je porabil za popravila cest in druge, okrajne koristne reči. Kmet je nosil v hranilnico obresti, čisti dobiček pa se je porabil za reči, ki so kmetu koristne; kmetje so plačevali vsled tega vsako leto okoli 10.000 kron manj okrajnih doklad. To je že nekaj! Od zdaj naprej pa ne bode več tako. Stiegerju in notarju Wiesthalerju pa menda to ni ugajalo. Zato je nemški okrajni zastop sklenil, da okrajna hranilnica ni več last okraja, ampak samostojen zavod, okrajni zastop nima več pravice računov hranilnice pregledati, in da čistega dobička ne razdeli več okrajni zastop, ampak hranilnično nemško ravnateljstvo! To se pravi po domače: Tistih 10.000 kron čistega dobička ne bo več prišlo v korist kmetu, ampak porabili jih bodo bistriški Nemci za svoje „dobre namene“. Tako pride kmečki denar v roke in prid Nemcev. Kako je pa to mogoče? Ali ni več pravice? Žalibog, da se je ta hčerka božja iz Avstrije preselila nekam drugam. Pri nas tisti, ki imajo moč, lahko delajo, kar hočejo. Nemcev je v okrajnem zastopu 22, Slovencev samo 10. Nemci tedaj lahko sklepajo kakor hočejo, in zadolžijo okraj, kakor hočejo. Ko bi kmetje skupaj držali, in se ne obešali „purgarjem“ za frake, koliko škode bi se obvarovali! Udje okraj. zastopa na Polskavi in v Poličanah in Steinklauber iz Pragerskega so pomagali, da okraj zgubi zanaprej vsako leto okoli 10.000 kron in da bo okraj moral vsako leto plačevati 4000 K za železnico. — Torej 14.000 K davka bode več za kmeta vsako leto! To so vam prijatelji kmeta!

m Slov. Bistrica. „Slov. Narod“ in „Domovina“ poročata, da je gospod župnik Medved glasoval v seji okrajnega zastopa za spremembo pravil okrajne hranilnice. O ti reči se nam piše: V letošnji spomladni seji okrajnega zastopa je Stieger predložil predručena pravila okrajne hranilnice. Pri seji je bil izmed Slovencev samo župnik Medved; 8 jih sploh ni bilo, eden je prišel proti koncu seje. Pravila so se nagloma prebrala, tako da ni bilo lahko mogoče jasno spoznati vsega pravil. Po prebranih pravilih vpraša predsednik, ako ima kdo kakšne predloge. Na to pa da hitro pravila na glasovanje. Župnik Medved ni vzdignil roke in ni glasoval, ker je vendar iz prebranih pravil spoznal, da po teh pravilih okraj nima več vpliva na hranilnico, in da čistega dobička ne razdeli več okrajni zastop. Nekaj dni po seji je župnik Medved obvestil o tem g. Petra Novaka in dr. J. Lemeža. Nato so se storili skupni koraki pri naših poslancih, naj zabranijo potrjenje pravil. Pravila so prišla nazaj, da se malenkosti izpremenijo. V zapisniku prej omenjene seje je bilo, da so bila pravila enoglasno sprejeta. Zoper to je župnik ugovarjal, rekoč, da ni glasoval za nova pravila. Zapisnik se je nato enoglasno spremenil v smislu, da župnik Medved ni glasoval za nova pravila. Preteklo je pol leta. Prišla je jesenska seja okrajnega zastopa. Zapisnik zadnje seje se zopet enoglasno potrdi. Na koncu seje se pa oglasi protestant Bauman, rekoč, da je videl prav gotovo, da je župnik Medved vzdignil roko za pravila. Za priče se oglašijo Hel-

mer in Steinklauber. Župnik je izjavil, da se gospodje motijo in da ni glasoval. — In res čudno! Pred pol letom, ko se je zapisnik popravil, ni ne Bauman, ne Helmer, ne Steinklauber nič vedel, nobeden se ni spominjal, ko je še-le vendar komaj preteklo eden in pol meseca od glasovanja; vsi ti slavni udje okrajnega zastopa so takrat glasovali za popravek zapisnika v smislu, da župnik Medved ni glasoval za pravila. Črez več kot pol leta pa se naenkrat spominjajo, da je župnik vzdignil roko. Kje je pa bil spomin teh možev več kot pol leta? Ali so spali? In samo ti trije, in nobeden drugi njihovih nemških tovarišev, ni videl nesrečne reke župnikove! Vzrok pa je ta: Nemce in posili-Nemce, ki so glasovali za pravila, je začelo sram biti; kmetje so jih začeli prijemati, zakaj so okraj spravili vsako leto ob okroglih 10.000 kron; in da bi krivice, storjene celemu okraju, ne bili krivi sami, pravijo sedaj: Slovenci so po župniku Medvedu tudi glasovali za pravila. — Tako se glasi stvarno, nam poslano pojasnilo. Mi pa dostavljamo z ozirom na dopis v Domovini: župnik Medved je nenavzočim udom okrajnega zastopa povedal, kaj se je zgodilo s hranilnico, zato je tudi moral paziti in spoznati nevarnost pravil. Če je pa vedel in spoznal, tedaj je pa izključeno, da bi bil z Nemci potegnil. Tega župnik Medved ne stori, to nam priča njegovo delovanje v bistriškem okraju in povsod, kjer je služboval, in naj vsi Nemci iz rajha pridejo pričat zoper župnika! To tudi dobro ve bistriški dopisnik „Domovine“. Pa, mahnimo po njem, duhovnik je in pristavš Kmečke zveze, si misli zakotni liberalec. Ker ni bilo Slovence pri seji, nima priče, 3 Nemci pa pričajo zoper njega — zdaj je priložnost, da ga očrnimo. Fej narodnjaku, ki protestantni Baumanu bolj verjame kot značajnemu in delavnemu možu! To je najboljša pot, po kateri se dela zoper našega sovražnika! Kaj ne?

Od Drave. V naših slovenskih pokrajinah ob Dravi od Maribora do koroške meje je pred vsem treba vztrajnega dela na gospodarskem in narodno-političnem polju. Stražiti moramo naša posestva, naše krasne gozdove na zelenem Pohorju, pa tudi na levem dravskem bregu. Tukaj imamo neprecenljivo bogastvo in orjaških drevesih, dočim so v drugih krajih zmanjkala. Posebno v zadnjih štirih letih je vrednost naših gozdov desetkrat večja kakor poprej. Torej ni čuda, da prihajajo k nam tujci in kupujejo za drag denar velike gozdove. Tako se godi v Ribnici, v St. Kungoti, najbolj pa v St. Lovrencu. V St. Lovrencu so se nastanili že Italijani in Francozi in pričeli veliko lesno trgovino. Prvi so postavili dolgo vspenjačo, žično železnico v zraku iz visokih planin ob Radolni v trško šentlovensko dolinico, drugi ravno dopolnjujejo že sedezano velikansko parno žago; podjetniki imajo že do sedaj stroškov črez 1 milijon K. Torej pozor, posestniki! Ne dajte svojih posestev, temveč jih rabite sami ter zapuščajte svojim sinovom! Slovenska zemlja naj ostane v slovenskih rokah! Za ohranitev svojih posestev pa se poslužujte svojih domačih hranilnic in posojilnic, ki tako lepo prospevajo v Rušah, v Puščavi, v St. Lovrencu, v Ribnici itd. do koroške meje! Stražiti moramo na narodno-političnem polju, pred vsem v šolah in v uradih. Na podlagi materinščine, v slovenskem jeziku se morajo podučevati in odgojevati naši slovenski otroci tako, da bodo značajni, zvesti svojemu rodu tudi takrat, ko pridejo v tujino ali med drugorodce, tako da se bodo vsikdar in povsod ponosno zavedali svoje slovenske matere. In to je treba kazati pogumno in v vsem obče vanju, v ustmenem in pismenem, doma in drugod, posebno pa v uradih, na železnici, pošti, davkariji, sodniji, okrajnem glavarstvu itd. Posebno pozorni moramo biti na naših poštah in železniških postajah! Zahtevajmo slovenske uradnike! Ker uradnik je tukaj zavoljo ljudstva, ne pa ljudstvo zavoljo uradnika. In ravno na železnici in pošti v pohorski dravski dolini so ponekod kričeče razmere. Poročajmo stvarno brez osebnih napadov vse nepravilnosti in nepostavnosti po pričah dokazane našim slovenskim listom in poslancem, da se pravočasno na meročajnem mestu pritožijo in nam izposiljujejo uradnike, ki bodo imeli srce in čut, besedo in dejanje za nas, ne pa preziranje, nestrpnost, zmerjanje in surovost proti nam. — Podravski.

Sv. Ana na Krembergu. Bralno društvo pri Sv. Ani na Krembergu ima v nedeljo, dne 27. dec. popoldne po večernicah svoj občni zbor. Po izvolitvi odbora se predstavlja narodna igra: „Neža z Bleda“. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Sv. Tomaž pri Ormožu. Tukajšnji mladeniči bodo 26. in 27. decembra t. l. po večernicah v šoli vprizorili igri „Krčmar pri zvitem rogu“ in „Nezadovoljni drvar“. Tudi sosedje uljudno vabimo.

Sv. Lenart pri Vel. Nedelji. Mladeniška zveza ima v nedeljo, dne 27. decembra podučen shod pri g. Vek. Dolinšku v Podgorcih, ob 3. uri popoldne. Vabimo tudi mladeniče iz sosednjih župnij.

Sv. Križ na Murskem polju. Bralno društvo priredi v nedeljo, dne 27. decembra v Hauptmanovi gostilni veselico s predstavo velike žaloigre: „Mlinar in njegova hči“. Sodelujejo domači tamburaši. Začetek ob 4. uri popoldne.

Gornja Radgona. Kmet. bralno društvo v Gor. Radgoni ima 27. decembra v prostorih g. L. Karbaša efektno tombolo in igrokaz: „Najdena hči“. Sodelujejo moški pevski zbor Kmet. bralnega društva. Priidite v obilnem številu.

K veleizdajstvu v Celju. Zahvalo cesarjevo, ki je plakatirana v Celju samo v nemškem (!) jeziku, so nemški veleizdajci skoro povsod iztrgali. Ni čuda, če se že celo nemške „fragle“ prepirajo med seboj, ali so državno-nemške ali avstrijsko-nemške! G. Markhl: Hic Rhodus, hic salta!

Komu naj očita Markhl veleizdajstvo? Poslanec Markhl je očital Slovincem veleizdajstvo. Možno naj raje prime svoje volilce v Celju. Dne 2. dec. ni bilo na nobeni mestni šoli državne zastave, kakor tudi ne na hranilnici in Nemški hiši. Se na mestni hiši bi je menda ne bilo, ko bi slučajno ne bila tam ob enem okrajna sodnija.

Celjski Nemci proti kranjskim nemškutarjem. Celjsko politiko vodita zdaj župan dr. Jabornegg, slovenski Javornik iz Kranjskega, ter vodja mestnega urada dr. Ambrožič, tudi pravi kranjski sin slovenskega očeta. Moža se obnašata neki precej oblastno, zato sta nekaterim že neljuba. Tako so Javornika dne 20. sept. t. l., ob priliki demonstracij, hoteli vreči iz Nemške hiše, češ, „kaj bo ta Kranjec!“ Bolj častihlepen pa je Ambrožič. Ta bi rad postal še kedaj slaven poslanec s pomočjo celjskih Nemcev. Celjani pa bi radi imeli enkrat tudi svojega rojaka za poslanca. Zato nagovarjajo že drugokrat domačina učitelja Aistricha, naj kandidira v deželni zbor. Ta se je res oglasil že drugokrat za kandidata in hoče zdaj resno nastopiti proti Ambrožiču. Čas za prepir še imajo, ker še volitve niso razpisane.

Kranjski nemškutarji v Celju se spreobračajo. Celjska občina pod županstvom Kranjcev Javornika in Ambrožiča je kupila vsem nižjim uslužbencem občine, ki so seveda vsi Slovenci, slovenske kape, polhovke, da s tem podprejo kranjsko obrt. Se-ve so pa imeli pri tem drug namen. Nekateri celjski Slovenci so namreč začeli zdaj na zimo nositi kranjske polhovke. Te so pa kranjske nemškutarje preveč spominjali na njih slovensko domovino. Zato so hoteli preprečiti to nošo s tem, da so kupili nižjim slovenskim uslužbencem te polhovke, da bi se potem Slovenci sramovali te noše. Toda naj bodo prepričani naduti nemškutarji, da se Slovenci ne sramujejo svojih nižjih stanov, ampak da jih veseli, da so njih slab plačani sorojaki dobili tople polhovke.

Sv. Peter v Medvedovem selu. Dekliška zveza priredi na Štefanovo igrokaz: „Lurška pastarica“. Vsi prijatelji poštene zabave so uljudno vabljeni.

Zavodnje. Bralno društvo ima dne 27. decembra po večernicah občni zbor v društveni sobi.

Pilštanj. Bralno društvo na Pilštanju priredi v nedeljo, dne 27. decembra veselico v gostilniških prostorih g. Janeza Gubenška v Mesični, s sledenjem vspehom: 1. Igrokaz: „Dve materi“. 2. Šalji-va tombola. 3. Petje in prosta zabava. Začetek točno ob 5. uri popoldne. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Od Sotle. Valovi vneme in navdušenja, ki so „Stražo“ vzdignili na površje, so tudi dosegli naše kraje. Sicer jih ni prinesla Sotla. Premotna je za to in preleno teče in preveč po ovinkih. Z žalostjo moramo konstatirati, da Sotla še vedno čaka regulacije. Štajerski deželni zbor se neprestano izgovarja na hrvaškega in hrvaški na štajerskega; pri tem pa Sotla vedno dalje izpodjeda in kvari slovensko in hrvaško zemljo. To regulacijo še torej vedno pričakujemo, in zato se „Straži“ prav lepo priporočamo, naj bo med drugim tudi pri nas na straži proti Sotlinim izgredom ter naj dela na to, da se bo tudi Sotla prav kmalo morala podvreči železnim zakonom reda, ki jo bo prisilil, da ne bo več tako silovito in hudourni kakor prej, prekoračila svojih utrjenih mej. Ta regulacija je torej še vedno naš up. Iz tega pa se ne sme po zakonu podobnosti sklepati, da je tudi vse drugo po naših krajih neregulirano ter čaka urejenja. Predvsem je treba izjaviti, da smo si mi že do dobra regulirali svoje glave, to se pravi svoje mišljenje, svoje politične in socialne nazore. Vsi stojimo s prav neznačajni izjemami v slovenskem in krščanskem taboru. Ker je pri nas „švercanje“ prepovedano, zato tudi ne dovolimo, da bi se liberalizem, in naj si tudi nadene krinko Narodne stranke, prišvercal k nam. Živina, ki je le količkaj na sumu, da ima infekcijske bacile, ne sme preko meje. Liberalizem pa vsebuje še nevarnejše infekcijske bacile, in zato se ne moremo dosti čuditi, da ga hočejo ravno tisti, ki so poklicani k zatiranju bacilov — v mislih sta nam dva zdravnik — zasejati pri nas liberalne bacile. Ker pa ne maramo liberalizma in njegovih časnikov, se od srca radujemo vsakega napredka, ki ga doživimo na krščanskem časopisju. In zato se tudi radujemo „Stražo“ in obenem obljubljam, da bomo agitirali za mnogoštevilno naročbo, pridno prebiranje in tudi dopisovanje. Res je, da iz naših krajev pride malo dopisov v liste. Med drugimi vzroki je tudi ta, da smo vsled neugodnih prometnih zvez precej ločeni od drugega sveta. Manjka nam železnice. Sicer se je že precej merilo in precej obljub se nam je dalo. Toda denarja nima država za nas. Prejšnji železniški minister Derschatta je izjavil, da bi nam takoj zgradil železnico, če bi le imel denar na razpolago. To bi tudi lahko mi sami storili brez kakega nemško-nacionalnega, ali češkega, ali magari jugoslovanskega ministra, če bi le imeli denar. Toda, dokler se ne bo iz šentpeterskega srebrenika izkopavalo srebra, in dokler se na Bučah ne bodo producirale zlate bučke, dotlej smo od države odvisni ter moramo glasno in odločno vlado opozarjati na tiste neodklonjive dolžnosti, ki ima država izpolnjevati tudi v naših, v gospo-

darskem in prometnem oziru tako zanemarjenih krajih.

Gornjigrad. Izobraževalno društvo prijazno vabi vse prijatelje in znanke k veselici, ki jo priredi na Štefanovo ob pol 3. uri v župnijskih prostorih. Na vspehu je petje, igrokaz „Mlinar in njegova hči“, deklamacije in tamburanje. Priidite v obilnem številu!

Zavarovalni zavod za zasebne uslužbence v Gradcu je imel dosedaj dve seji dne 20. nov. in 18. dec. V prvi so se sprejela pravila za zavod in sklenilo, da se službe uradnikov, poduradnikov in slug razpišejo, čeravno bi se bilo od neke strani kar med roko razdelilo službe. Sklenilo se je tudi naročiti dvojezične tiskovine. V drugi seji so se sprejemali uradniki. Od Slovencev je imenovan en slovenski uradnik in en pomožni uradnik. Gospod dr. Uranitsch je izstopil iz odbora, ker ni bil zadovoljen s sklepi večine odbora. Zavod začne delovati z novim letom in morajo biti priglašeni do novega leta vsi zasebni uslužbenci. Delodajalci, ki še tega niso storili, naj to kmalu store, da se izognejo kazni.

Koroško.

Poziv Korošcem. „Straža“ bode gledala, da bode vse novejša koroške novice pravočasno prinašala, zlasti pridno bode pa nadzorovala delovanje nasprotnikov (Südmarke in Sulfereina) ob narodni meji. Upamo, da bode koroški inteligenci nadomestovala druge dražje, zlasti nemške časnike, in pričakujemo, da dobimo na Koroškem mnogo naročnikov, kar bo nas v našem trudu in stremljenju gotovo utrjevalo. Ob enem prosimo tudi dopisov in krajših novosti in notic.

Celovec. Te dni je po večletnem bolehanju zatislil oči gospod Vekoslav Legat. Če ravno je bil mož malo bolj liberalnih nazorov, se mu mora priznati, da je deloval, dokler je bil zdrav, jako pridno za slovensko krščansko-socialno stranko na Koroškem. Bil je po smrti nepozabnega nam Lendovskega več let predsednik in podpredsednik Slovenskega političnega gospodarskega društva na Koroškem in je kot tak pridno napravljal in vodil veliko političnih zborovanj na Koroškem. Tudi drugače je slovensko stvar vedno podpiral in zlasti je mnogo storil tudi za slovenske dijake. Pred vsem pa ima svoj lepi razvoj tiskarna Družbe sv. Mohorja zahvaliti njemu in on si je gotovo poleg pokojnega Sim. Janežiča pridobil za materialni razvoj naše družbe največ zaslug. Saj sta dolgo let vse družbino gospodarstvo vodila z Janežičem skoraj čisto sama. Odkar ga je nekdo zaradi njegovega političnega mišljenja in delovanja če že ne brez povoda, pa vsekako preostlo, napadel v nekem ljubljanskem dnevniku, izstopil je iz javnega življenja in ni imel več veselja biti med koroškimi Slovenci. Na smrtni postelji želel je, da se njegovo truplo pokoplje v stolici slovenski, v Ljubljani. Drugače bi gotovo zaslužil, da bi se mu odkazal prostor med zasluženimi odborniki Družbe sv. Mohorja na celovškem pokopališču. Tako pa vsaj more reči s pesnikom:

„Jedna se meni je želja spolnila,

V zemlji domači, da truplo leži.“

Bodi vseskozi plemenitemu pokojniku zemljica lahka!

Celovec. (Vojaške novice). Celovski brigadir gm. pl. Kirchbach je prestavljen na brigadirsko mesto v Trst. Vojaštvo mu je napravilo pred odhodom bakljado. — Vodstvo celovške garnizijske bolnišnice je prevzel koroški rojak dr. Josip Treiber, doslej polkovni zdravnik pri 7. pešpolku, brat znanega voditelja velikovške narodne šole č. gospoda župnika Treiberja.

Celovec. Po vsem Koroškem je zadnje dni zapadel visok sneg. Reke so se jako skrcile in so tako plitve, ko še nikdar. Po gorskih krajih primanjkuje vode.

Celovec. V sredo dne 16. dec. je sklical vsememški „Volksverein“, v katerem se zbirajo poleg različnih nižjih uradnikov poštinih, sodiščnih, davkarijskih, finančnih itd., večinoma trgovski pomočniki, rodom skoraj vsi Slovenci, po mišljenju pa pri svoji maloobrazenosti ni čuda da sami Velenemci, protestno zborovanje. Protestirali so proti temu, da c. kr. uradi (strmite!) podpirajo „nesramno in nagajivo igro pritepenih kranjskih hujskačev in to uradno.“ Izrekli so zborovalci svoje pravično ogorčenje nad tem, da še čisto nemško (kdo se ne smeje?) mesto Celovec ni več varno takih brezmišelnih napadov, ker se pri pritisku iz višjih krogov nahajajo celo nemški sodniki, ki pomagujejo ravnati pote slovenski hujskaški jezikovni praksi.“ Poklicali so razven nemškutarških poslancev a la Dobrnik na pomoč tokrat celo češkega nemškutarja sedajšnjega nemškega ministra rojaka Schreinerja. Pa tudi to jim ne bo več pomagalo. Tudi na Koroškem je nemškutarjem že odklenkalo, kakor na Kranjskem in Štajerskem, in ne morejo nam odrehati več naših pravice, niti pri sodiščih, niti pri drugih uradih. V nemški rog razven par revnuodušnih nezavednežev med učitelji in trgovskimi pomočniki ne trobi pri nas nobena duša več. — V isti zadevi, da se je slovenska uloga proti nemški (oziroma nemškutarški) stranki v Celovcu pri sodišču sprejela, je interpeliral ministrskega predsednika in justičnega ministra državni poslanec Dobrnik ter naglašal, da je tudi „Nemcem prijazni“ del slovenskega prebivalstva na Koroškem proti tem „jezikovnim na-

silstvom“, ki kalijo samo „mir v deželi.“ Vprašal je omenjena ministra, ali hočeta sprejeti odgovornost, „če tudi na Koroškem po slovenskih odvetnikih in pa duhovnikih umetno gojeni jezikovni prepričanje dovede do takih opustoševalnih posledic, ki se prikazujejo v drugih deželah.“ — No, gospodine Dobrnik et consortes, pustite nas Slovence pri miru, pustite nam naše pravice, ki smo jih že od pamtveka uživali, ne zahtevajte, da tudi mi izdajamo svoj narod kakor vaši „Nemcem prijazno naklonjeni Slovenci.“ Pa kaj ne, da se vam solzi in slinice cede po takih prijateljskih med nami, ko se njih število dan za dnevom krči? Zastonj se trudite, nemško mejo poriniti do Drave! Zastonj! Zadnje volitve v deželni in državni zbor so tudi v Celovcu in okolici pokazale, da vam vsa vaša veleumetna ljudska štetev nič ne pomaga.

Celovec. Getreidegasse št. 3 v Celovcu je nastanena posredovalnica koroških delodajalcev. Tam dobijo službe za plačilo 20 v obrtni pomočniki. In sedaj se iščejo: 1 mlinar, 1 klepar, 1 puškar, nekaj kovačev, 1 delavec za milnico, 1 gostilniški hlapec, nekaj krojačev. Tudi nekaj vajencev dobi tam mesta in sicer: nekaj steklarskih, 1 puškar, 1 stavški, 1 dimnikarski, nekaj kovaških, 1 mlinarski in 1 sedlarski vajenec. Učna mesta so večinoma v Celovcu, deloma pa v Vrbi, na Trbižu in v St. Vidu. Obrtniki tam proti plačilu 40 v dobijo naslove deloiskalcev in sicer pomočnikov in učencev.

Celovec. „Le roi est mort, vive le roi!“ Juhuj! Juckajmo, Pallo pokopujejo, bo marsikdo na Koroškem klical te dneve, ko bo slišal, da mislijo gospod vsemogočni Palla iti v pokoj. Prekrižal se bo marsikak slovenski učitelj za njim. Pa kaj pomaga, ko odide Palla? Nič! Govori se, da pride na Pallino mesto neki Dežman (Deschmann) iz Domažlic na Češkem. Po imenu soditi gotovo kranjski nemškutar. Ta bo pač nadaljeval Pallino kulturno delo na Koroškem; tedaj ničesar boljšega ne pričakujemo. Vladajoča nemška klika koroška bo gotovo skrbela za spretnega germanizatorja. „Le tyranne est mort, vive le tyranne!“

St. Vid. V šentdonatski občini blizu St. Vida je poleg vasi „na Glani“ (Glandorf) nastala vas Nova Glana (Neu-Glandorf). V najkrajšem času se je blizu nekdanjega glanskega, sedaj šentvidskega koločvara sezidalo obilno lepih hiš.

Železna Kapla. K nam pride za župnika č. g. Matevž Grm, ki je 10 let služboval kot župnik v Rablju. Poznamo ga kot vrlega in marljivega delavca iz njegovega kaplanovanja v St. Jakobu. Castitamo in dobro došel!

Podkloster. Pred kratkim je zborovalo spodnjeziljsko učiteljsko društvo. Kakšen namen in ajo naša učiteljska društva, ki jih naš prijatelj Palla snuje, razširja in podpira, pokazalo se je nekdanj pri zborovanju v Beljaku, ko so učitelji-kolegi v društvu njih vrednega glavarja Palle tako nesramno napadli vlezaslužnega učitelja Slovenca Ekarja na Zilji. Tokrat so je udrli na nekega učitelja Horvata iz Nečajne (Cajne) na Zilji. Ta sedajšnji mučenik je sicer popolnoma tih človek, nobena živa slovenska duša ni vedela, da je Slovenec, nikdar ni prišel v slovensko društvo. Ali čuje, izrekel je nekdanj prijateljski družbi med učitelji, „da so nastopili sedaj drugi časi: Slovenci so postali zavednejši, ne gre več tako pometati z njimi.“ To je bilo kolegom dosti smatrati ga kot „izdajico nemškega mišljenja“, kot omadeževalca učiteljske časti in „liberalnih nazorov“ itd. itd. Staknili so po dolgem, da je bil Horvat nekdanj na Bistrici v Rožu, in da je ob istem času izšel v „Miru“ članek, ki je se kregal na učiteljev nemškutarjev nemško petje na Bistrici. Kdo je to spisal? Seveda Horvat, kdo pa drugi!? „Dieser verkappte windische Hund, dieser Pfaffenknecht!“ Sedaj ga pa bomo! In res nič ni pomagalo, da je „Mirovo“ uredništvo izjavilo, da Horvat ni dopisnik te notice, da sploh ni kakemu Slovincu znan, in da nikdar ne pride s Slovinci v dotiko, nič — kakor hijene so planili po njem in so ga za kazen — iz svojega društva izbačili! No, potolažite se, gospod Horvat: Če ste res rojen Slovenec, kot „izdajica nemškega in liberalnega mišljenja“ gotovo niste zaničevanja vredni, pač pa tisti vaši kolegi, ki so rojeni Slovenci in navzlic temu, da imajo višjo izobrazbo, nemškutarijo in pljujejo v skledo lastnega naroda, kakor neizobražen kmet ali pa črevljar, ki je čez noč postal premožen in misli, da je samo, če nemškutari, pravi „gospod.“ — Hvala Bogu, kakor slučaj Horvat kaže, se med našimi učitelji tudi že dani; bližamo se dnevu, ko bo nastala „reinliche Scheidung“ med tistimi, ki ostanejo janičarji in poturice, in tistimi, ki jih je sram tlačaniti Nemcem in izdajati slovenski narod!

Spital. Na Gornjem Koroškem je nastalo vsled dolge suhe jeseni veliko pomanjkanje vode. Dne 11. dec. je padlo nekaj snega, pa ta seveda nič ni pomagalo. Reke še nikoli niso bile tako majhne, kot to zimo. Dne 17. dec. je nastopilo odlično vreme, zemlja se je zopet otalila in upati je, da se sedaj, ko je tudi deževno vreme, napoji vode toliko, da studenci ne bodo več prazni.

Kranjsko.

Deželni zbor se skliče še ta mesec h kraškemu, menda enodnevnemu zasedanju, v katerem se dovoli budgetni provizorij. Potem se snide zopet 7. jan. in bo zboroval do 18. jan.

Začetek nove dobe. Brezobziren je bil večkrat boj, katerega je vojevala Slovenska ljudska stranka na Kranjskem za vsako politično postojanko. Mehkobe in sentimentalne duše so trepetale ob tem boju in dvomile, ali je to prava pot do ciljev. Sedaj po dovršenih dopolnilnih volitvah za kranjski deželni zbor bo marsikdo drugače sodil. Slovenska ljudska stranka ima neomejeno vlado na Kranjskem, ker ima v deželnem zboru sama zase večino. S tem ji je tudi zagotovljena večina v deželnem odboru in v deželnem šolskem svetu. Dosedaj pa je bila vsaki stranki, ki bi hotela vladati v deželi, potrebna koalicija z Nemci. Previdni voditelj dr. Susteršič pa ni maral svoje stranke omadeževati z nemško zvezo, za to je pričel oni dolgo trajajoči, brezobzirni boj za volilno reformo. Sedaj sme ponosno stati ob svoji zmagi, kajti kranjski deželni zbor ima sedaj enotno, homogeno slovensko večino, in ni mu treba prositi pomoči pri drugih, najmanj pa pri Nemcih. Ob enem pa je dana Slov. ljudski stranki priložnost in možnost, da uresniči svoj bogati, v neprestanih bojih jasno začrtani program za ljudski blagor. Mi stojimo torej pred novo dobo v kranjski deželi, kjer bo postavodajalstvo pričelo obširno delo za delavca, kmeta, obrtnika in trgovca. Odsev tega delovanja bo imel tudi na obmejne pokrajine blagodejni upliv.

Vseslovenski kmečki shod, ki se priredi kmalu po Novem letu v Ljubljani, se bo posebno temeljito bavil z vprašanjem ljudskega zavarovanja.

Socijalni kurz za voditelje naših nepolitičnih organizacij bo priredila kranjska Slovenska krščansko-socijalna zveza ob Veliki noči v Ljubljani. Iz Štajerskega se ga bo udeležilo več organizacijskih voditeljev.

Socijalno-zavarovalne tečaje priredi v Idriji, na Savi in v Preski. Predava se o zgodovini zavarovanja, o temeljnih zavarovalnih določilih, o Körberjevem vladnem načrtu in o novi vladni socijalni predlogi.

Primorje.

Nove volitve. Pretekli teden je bil na Dunaju vodja goriških liberalcev Gabršček ter se posvetoval s Fajduttijem in Bugattom o situaciji v deželnem zboru. Šli so potem skupno k ministrskemu predsedniku, da zahtevajo razpust deželnega zbora, kjer delajo italijanski liberalci in Gregorčičeva stranka obstrukcijo. Volitve bi ne bile ugodne za našo stranko, ker se ljudstvo ni pravočasno pripravilo na obstrukcijo in je vsled tega ne razume. Vrhutega še mora stranka preboleti notranjo krizo, kjer se vrše zjednačenja med starimi konservativnimi in mladimi krščansko-socijalnimi elementi. Take krize pa so, četudi ne nevarne, vendar počasne in za nekoliko časa zelo zažrejujejo agilnost stranke. Čas je tudi v takih zadevah najboljši zdravnik in mladina pokaže svojo politično modrost najbolj s tem, da zna čakati in pridno sodelovati.

Reka bi rada imela svojo škofijo ter se ločila od sinjske. Razlog je iskati v narodni nestrpnosti reških Italijanov, ki ne marajo sinjskih škofov, ki so Hrvati. Baje hoče iti posebno reško odposlanstvo k papežu, da mu izroči želje Rečanov.

Strašen zločin se je zgodil dne 10. dec. v Staremselu pri Kobaridu. Omenjenega dne je prišel finančni respicijent v Staroselo in se podal v krčmo k znanemu gostilničarju Burču. Nakrat so čuli sosedje iz gostilne streljanje. Prihiteli so pogledat, kaj se pri Burču godi. In glejte! Nudil se jim je grozen prizor: Gostilničar Burč, star 80 let, je ležal mrtev v krvi na tleh, zraven njega je tudi v krvi ležal mrtev finančni respicijent. Ni treba poročati, da je napravil ta krvavi dogodek strašen utis na prebivalstvo. Za pravi vzrok tej tragediji se ne ve. Vsa stvar je v neko temo zavita, je misteriozna, posebno pa še zaradi tega, ker se je na finančni postaji v Kruhu dne 2. dec. ustrelil neki drugi finančni nadstražnik. Ljudje komentirajo na razne načine ta dva dogodka.

Slovenska socijalna demokracija je izvršila na občnem zboru okrajnih bolniških blagajn v Trstu narodno izdajstvo. Slovenski socijalistični delegatje, in med njimi tudi Čobal, so glasovali z Italijani in s tem strmoglavili slovenske kandidate.

Narodno-obrambno delo.

„Odreveni gibka mi desnica,
Jezik mi prirasti na nebo,
Ako te, slovenska govorica,
Kdaj pred svetom zatajim plašno!“
Anton Medved. Poezije II., 56.

Slovesna obljuba pesnikova ni vzeta samo iz njegovega, temveč iz srca vsakega značajnega Slovence. Mi vsi ljubimo s pesnikom slovensko govorico, svojih misli in čutil glasnico, bolj kot žuboreči vir, bolj kot pesem, ki jo drobna ptica poje v jutranji svečani mir. Obžalujemo tiste, ki jih je rodila slovenska mati, pa v svojem prostoru nimajo prostora za plamen, celo za iskro ne domovinske ljubezni. Sma-tramo jih kot nesrečne nestvore, če pa opazimo mesto ljubezni sovraštvo in preganjanje tistega, kar bi morali ljubiti, se k obžalovanju pridruži zaničevanje.

Iz ljubezni do materinskega jezika se nujno poraja sklep, da tega jezika ne zatajimo nikdar in nikjer, temveč branimo njegove pravice vselej in povsod.

Pa še več je naša dolžnost. Skrbeti moramo za-

to, da naši bratje na mejah slovenskega ozemlja oplaseni in premagani po gospodarski in politični premoči narodnih nasprotnikov ne zataje in izgube slovenskega jim materinega jezika.

Tem bolj nam mora biti ta skrb pri srcu in tem krepkejšo in požrtvovalnejšo moramo izvrševati narodnoobrambno delo, ker vidimo, kako se nacionalno in radikalno nemštvo na vse kriplje ter z dan za dnevom rastočimi sredstvi trudi, da trga kos za kosom od naše rodne zemlje in uda za udom od našega narodnega organizma.

Dosegli so žal že preveč. Na levem bregu Drave do Maribora smo imeli leta 1890 37 popolnoma slovenskih občin, zdaj jih imamo le še 27. Velika nevarnost preti posebno tistim občinam, ki so v obližju nemškutarskih trgov in mest, ali pa ležijo tik ob železnici.

Kako intenzivno se Nemci trudijo, da dobijo slovensko zemljo v svoje roke, izkazuje statistika, ki nam pove, da smo od leta 1890—1900 izgubili — seveda ne samo na Štajerskem — 95 kvad. km svoje zemlje. Te izgube rastejo od dne do dne posebno vsled prizadevanja Šudmarke, ki žrtvuje za nemško naseljevanje v slovenskih krajih ogromne svote. Kakor poroča Šudmark-Kalender za leto 1909, je Šudmarka kupila dosedaj nad 450 oralov zemlje, kajpada z večine slovenske zemlje. V svrhu nakupovanja in naseljevanja ima v svojem vsakoletnem proračunu 70.000 K.

Kot radikalni, z losvonromovci združeni Nemci naseljujejo seveda večinoma protestantske familije, kakor to dokazuje posebno St. IIj. Zanimivo je, kako Šudmarkino vodstvo to opravičuje. Izgovarja se, češ, mi smo popraševali pri svojih rojakih v Banatu in na Nemškem, pa katoličani nočejo ponudbe sprejeti. Dalje pa so protestantje boljše sredstvo za ponemčevalne namene, ker nimajo s slovenskimi kaplani nobenega stika in poslednji ne morejo ne po ženah ne na drug način uplivati na te nemške rodline in jih odtujevati prvotnemu namenu, zavoljo katerega se jih je poslalo na Slovensko. Mislim, da ta izjava popolnoma osvitlja Šudmarkine namene in mora odpreti oči tudi tistim, hvala Bogu ne mnogoštevilnim krogom med krščanskimi Nemci, ki vendar malo preveč simpatizirajo s Šudmarko.

Poleg tega je Šudmarka sklenila izdatno podpirati nemške in nemškutarske obrtnike po Spodnjem Štajerskem in sploh po slovenskem ozemlju. Z nemškim naseljevanjem torej nameravajo dobiti kmečke občine v svoje roke in s podporami obrtnikov in trgovcev vzdržujejo nemškutarstvo po spodnjestajerskih trgih.

Tako nas hočejo potisniti do Drave in ob enem vzdrževati in utrjati stebre nemškega mostu do Adrije. Tega po krivici imenovanega „obrambnega“ dela, ker pred vsem stremi za tem, da Slovincem jemlje last in pravice, se udeležuje vse nacionalno nemštvo od slednjega pisarčka in komijčka gor do ministra. Saj smatra sedanji minister-rojak Schreiner pospeševanje Schulvereina in Šudmarke in sličnih takih „obrambnih“ društev kot svojo poglavitno nalogo.

Nevarnost torej raste z vsakim dnevom. Zato pa mora tudi rasti naša pozornost, naša obramba, naš odpor.

Gospodarska pomoč obmejnemu bratom je točka, ki se v ožigled naštetih dejstev ne sme več puščati v nemar. Opozorjamo na to slovenske zasebnike in denarne zavode, ki razpolagajo s kapitalom, in obrambna društva. Vsako tako delo ima dvojno in trojno narodno vrednost. Treba pa bo v to svrhu združenja in sistematičnega dela, drugače se tudi minimalni uspehi ne dosežejo.

Veliko važnost polagamo na izobrazbo in vzbu-janje narodne zavesti. V tem oziru se moramo žalibog javno pritožiti, da po mnogih obmejnih krajih inteligentni rodoljubi ne store svoje ali vsaj celoma ne svoje narodne dolžnosti. Če je izobraževalno delo današnji povsod potrebno, je v teh krajih stokrat bolj! Seveda so večje ovire in težave nego drugod; toda rodoljubno srce in železna vstrajnost vse premaga, in tudi majhni uspehi so veliko plačilo za trud. Naše geslo je: v obmejne kraje izobraževalna društva, knjižnice, dobre knjige in časnike! Izobraženih in probujenih ljudi nam tujec ne bo tako lahko raz-narodil.

Slovenska krščansko-socijalna zveza v Mariboru — pridružila se ji je že tudi Ljubljana — je začela narodno-obrambno delu v označenem smislu posvečevati posebno skrb. Upamo, da najdemo podporo pri vseh resnobnih rodoljubih. In če se nas bode tudi iz liberalnih vrst smešilo in črnilo, ne bo to omajalo naše domoljubne požrtvovalnosti.

„Straža“ bo smatrala kot svojo bistveno dolžnost, da bo vedno na straži za obmejne Slovence. Takoj v prvi številki odpira poseben predal kot obmejni vestnik. Tukaj bomo skrbno zabelježevali poteze in nakane nasprotnikov, rane na našem narodnem organizmu v teh krajih, sredstva za rešitev itd. Prosimo vse rodoljube, naj podpirajo kakor vse narodnoobrambno delo, tako tudi naš list s tem, da nam pridno poročajo o položaju v posameznih krajih, o neposredni nevarnosti, o obrambnih pomočkah. Obmejnemu bratom v pomoč!

Naročite „Stražo“!

Vlada proti bojkotu. Ministrski predsednik je naročil vodji justičnega ministrstva, naj strogo nastopi proti bojkotnemu gibanju in naj uporabi določbe kazenskega in tiskovnega zakona. To je vse lepo. Bojkot je res nemoralno in nepostavno sredstvo, toda moralka in pravo poznati tudi silobran, ki dovoljuje in opravičuje, kar sicer ni dovoljeno. Bojkot je gotovo nezdrav pojav, kateremu treba poiskati in zamašiti vzroke. A če bi visoka vlada hotela natančno preiskovati te vzroke, bi nazadnje spoznala, da je deloma sama tega kriva, ker vedno in dosledno podpira brezmejno nadutost „herrenvolka“ proti „manj vrednim.“ Kaj bi storila vlada, če bi n. pr. prišlo nekaj slovenskih trgovcev na Gornje Stajersko med Nemce, pa bi se tam bogatili od nemških žuljev, poleg tega pa sramotili in zatirali ljudstvo, ki bi jih redilo, pa bi se zaradi njih morale zidati na nemških tleh slovenske šole, nemški otroci se ne bi smeli poučevati v materinščini, zaradi njih se pri občinah in drugih uradih moralo slovenski uradovati? Kaj še-le, če bi ti ljudje bili rojeni Nemci, pa bi se med svojimi rojaki prelevili v Slovence ter blatili in sovražili ljudstvo svojega lastnega rodu? Ali bi ne bila ogorčenost proti takim pijavkam umljiva in opravičena? In če bi vlada še take ljudi podpirala, ali bi ne bila tudi sama kriva, ako bi na zadnje izbruhnila ljudska nevolja in bi se ljudstvo z bojkotom otrslo svojih zatirancev? Obrnimo to na Spodnje Stajersko! Poleg zagrizenega uradništva, ki nam ga vlada tako blagodarno pošilja v čisto slovenske kraje, je nemškutarski trgovec „najhujši razširjevalec nemštva med Slovenci.“ Rojeni Slovenci pa grdi odpadniki — in taki odpadniki so vladi posebno ljubi — pobirajo groše iz slovenskih žepov, pa pri vsaki priliki kažejo strupeno sovraštvo proti ljudstvu, ki jih živi, grdijo ga v časnikih, ne privoščijo mu šol z maternim jezikom, hočejo iz njega imeti samo pokorne hlapce in dekle, pod visoke patronance vladino si dovoljujejo največje krivice. Visoka vlada, v ta kotiček povohaj, stopi na rep tej odpadniški tolpi, ne protežiraj brezznačajnega narodnega odpadništva, pa bo mir in zastopnost med državljani. Razni narodi morajo v Avstriji živeti, pa tisti, ki živijo od ljudstva, naj tudi čutijo z ljudstvom, da ne bo ljudstvo prisiljeno poslužiti se silobrana. Kdor veter seje, nevihto žanje.

Protestantsko gibanje na Slovenskem. Südmarka dela na nečuvni način ob slovenski meji, samo da bi izpodrinila slovenske kmete. Na nakupljena posestva naseli le protestante iz Nemškega. Vlada podpira očitno podjetje protestantskih vsenemških agitatorjev, saj je vedno informirana o tem delu po nemškem ministru. Ljudje, celo nemški posestniki, se hudujejo v St. Ilju radi tega nasilstva. Da bi dobili vendar še veljave pri ljudeh protestanti med Slovenci, za to skrbi vlada in pa nemški uradniki. Ti se udeležujejo povsod protestantskih slovesnosti, kakor je bilo to pred kratkim v Radgoni, ko se je udeležil protestantske pridige glavar, sodnik itd. Seveda poskrbe pastori sami, da nemški listi pišejo o takih prilikah in navajajo imena teh dostojanstvenikov, češ, da bodo s tem marsikateriga pridobili, ki se poprej ni upal blizu!

Razgled po svetu.

Cenjenim naročnikom „Straže“ javljamo, da smo izdali prvo številko, ki je datirana z 2. jan. leta 1909, že pred prazniki in jo dali kot prilogo „Slov. Gospodariju.“ Priložene so tudi poštne nakaznice. Uljudno vabimo svoje prijatelje in vse, ki radi podpirajo dobre liste, da si takoj z novim letom naroče list; prosimo pa zlasti svoje somišljenike, da pridobivajo povsod naročnike za list, da bode imel pri vseh slojih v kratkem toliko upliva, kakor si ga je med ljudstvom pridobil „Slovenski Gospodar.“ „Straža“ bode izhajala trikrat na teden, v ponedeljek, sredo in petek in stane celoletno 12 K, za pol leta 6 K, mesečno 1 K. Naroča se lahko vsaki dan. Druga številka izide 4. jan.

Gospodarsko stanje Bosne in Hercegovine. Bosna in Hercegovina, ki štejeta 1.800.000 prebivalcev, ste vsled aneksije vzbudili svetovno zanimanje. Zlasti se brigajo veletržci za gospodarsko stran teh dežel. Dočim ste ti dve deželi pred okupacijo izkazali izvoza in dovoza v blagu blizu 34.000.000 K, znaša promet leta 1904 čez 184.000.000 K, leta 1906 pa 227 mil. kron. Žita so pridelali prebivalci v letih 1882—1886 okoli 2.853.599, v letih 1902—1906 pa 4.539.474 meterskih stotov. Živali so našli leta 1879 in sicer: goved 762.077, ovac 839.988, koz 522.123, svinj 430.354, toda leta 1895: goved 1.417.341, ovac 3.230.720, koz 1.447.049, svinj 662.242. Te številke kažejo jasno napredek teh dežel pod avstrijskim vladarstvom.

Konfesijske razmere v Bosni in Hercegovini. Ti dve deželi ste tako srečni, da nimata narodnostnega boja, k večjemu ga utegne zanetiti avstro-ogrsko germanizacija ali madžarizacija, tem aktualnejše so pri tem konfesijske razmere. To povdarja celo cesarsko pismo, s katerim sta Bosna in Hercegovina priključeni naši državi. Narodnostno so Srbi, Hrvatje in Turki isto pleme, razločila jih je pa vera in dosledna kultura. Hrvatje so rimo-katoliške vere in vsled tega spadajo bolj v zahodno kulturno sfero, Srbi v pravoslavno-orientalno, Turki pa v moslimsko-orientalno. Katoličanov je približno 21,3%, pravoslavni 43 odstotkov, mohamedanov pa 35 odstotkov; ostalo odpade na Jude in razne druge konfesije.

Stara katoliška škofija je bila v Kreševu; ustanovil jo je ogrski kralj Bela II. l. 1138. ter je bila podrejena nadškofu v Dubrovniku, l. 1191. pa jo je rimski papež podredil splitski cerkvi. Toda kmalo je Bosno preplavilo bogomilstvo, celo škof Danijel se ga je oprijel. Po prizadevanju ogrsko-hrvaških kraljev in rimskih papežev so l. 1234. obnovili škofovsko stolico latinskega obreda, ki je pa bila sedaj podrejena nadškofu v Kaloči na Ogrskem. Ko so Turki osvojili Bosno, je škof pobegnil preko Save ter se naselil v Djakovu in od ondod upravljati katoličane v Bosni. Zato so pozneje djakovski škofje dobili naslov „bosanski biskupi“. Djakovo je pa prej spadalo pod škofijo v Pečuhu. L. 1735. je bil za Bosno ustanovljen apostolski vikariat. Po okupaciji je papež Leon XIII. v sporazumljenju s cesarjem Francem Jožefom I. 8. julija 1881 obnovil v Bosni hierarhijo ter ustanovil nadškofijo v Sarajevu in škofije v Banjaluki, Mostaru in v Trebinju, a slednja še sedaj ni popolnena, ampak jo upravlja dubrovniški škof. Pravoslavni imajo svoje škofije v Sarajevu, Mostaru in Dolnji Tuzli. Naravno bi bilo, ko bi bili po okupaciji te škofije podredili srbskemu patriarhu v Karlovcih, toda s tem bi bil storjen preudic za priklonitev Bosne in Hercegovine h deželam ogrske krone. Zatorej so vse tri škofije pustili pod nadoblastjo carigradskega patriarha. Ti škofje niso med seboj drug drugemu podrejeni, ampak vsi trije so metropolitje in neposredno podložni patriarhu. Glede cerkvene uprave je avstro-ogrsko vlada dne 28. marca 1880 sklenila konkordat s carigradskim patriarhom, vsled katerega pravoslavne šole imenuje cesar, a ime dotičnega kandidata se mora prej naznaniti patriarhu, in če je kandidat patriarhu neznan oseba, se mora priložiti potrdilo pravoslavnega škofa, v katerega škofiji prebiva dotični duhovnik. Patriarhu plačuje Avstro-Ogrska po svojem carigradskem poslaniku na leto 58.000 piastrov v zlatu. Vsled aneksije se bode moralo nekako spremeniti to razmerje. Carigradski patriarh namreč ni suveren, kakor je pri nas papež, ampak je podložnik sultanu, zatorej se pravno ne ujema, da bi bila Bosna in Hercegovina habsburška kronovina, obenem pa v cerkvenem oziru podrejena podložniku tuje države. Lahko bi se zgodilo, da bi turška vlada po patriarhatu kot svojem organu urejevala bosanske zadeve, kjer so cerkvene reči tako ozko prepletene z javnim življenjem. Najbolje bi se to razmerje uredilo tako, da se na jugu napravi nova državna skupina ter pravoslavna cerkev v Bosni in Hercegovini podredi srbskemu patriarhu kot najvišjemu cerkvenemu dostojanstveniku te nove skupine. Vrhovni poglavar moslimov je „šejk ul islam“ v Carigradu, toda zveza z njim je kaj rahla. Turški duhovniki se razločujejo v „imane“, prave duhovnike, „muezzine“, ki kličejo k molitvi, „karine“, ki so nekaki zakristani, in „dervise“, ki so neka vrsta moslimskih menihov.

Glede verskih odnošajev bo treba velike previdnosti in modrosti državnih organov. Turkom ne gre v glavo, kako bi mogli „gjauri“, kristjani, imeti iste pravice kakor pravoverni moslimi, pravoslavni so pa nezaupni do Avstro-Ogrske, ki na zunanji velja kot katoliška država. Bati se je, da se vsled sedanje politične napetosti poveča nasprotje med grško-pravoslavno in rimsko-katoliško cerkvijo. Edino pravo stališče je: dati vsem trem pravo versko prostost, z druge strani pa strogo objektivno in pravično postopati z vsemi konfesijami. Le nepristranska pravičnost bo pridobila državnim organom zaupanje pri ljudstvu in upliva nanj vzgojevalno, da se ubližajo nasprotja in se duhovi privadijo res pravi krščanski tolerantnosti.

Smrt v tujini. Med potom iz Indije v Trst je zadela srčna kap na ladiji „Afrika“ rezervnega nadporočnika barona Kulmerja; njegovo truplo so spustili v morje. Nadporočnik je bil sin podpolkovnika Kulmerja v Trstu.

Morilca dunajskega zlatinaria Henkela iz Berolina, ki je umoril in oropal zlatinaria Frankfurterja na Dunaju, so ugrabili v Berlinu; priznal je svoj umor.

Turški parlament. Turčija je vstopila s 17. dec. z otvoritvijo turškega parlamenta med moderne države. Večina evropskih parlamentov, ki so zborovali ta čas, so poslali predsedništvu radostne pozdrave. Srbi so pa v Belgradu celo razobesili turške zastave. V Carigradu je bilo navdušenje veliko; ljudstvo je sultana živahno pozdravljalo. Prestolni govor omenja, da je vlada uvedla ustavo, ker uvideva, da je splošna omika in prosveta ljudstva dovolj napredovala. Naglašja se zlasti, da je ravno v dobi, ko je vlada podelila narodom ustavo, knez Ferdinand bolgarski prelomil zvestobo in proglasil neodvisnost Bolgarske, nadalje je anektirala Avstro-Ogrska Bosno in Hercegovino. Ta dva dogodka kršita pravno razmerje in sta globoko užalostila sultana. Toda razmerje do vseh drugih držav je tako, da je upati, da bode ministrski svet varoval pravice države in ugodno rešil sporna vprašanja. Sultan želi nadalje urediti financ in izpopolniti vojske na kopnem in na morju. Poslanci so z navdušenjem pritrdjevali prestolnemu govoru.

Preosnova turške armade. Turški parlament bo do novem letu sklepal o preosnovi turške armade. Vladni načrti obsegajo te točke: 1. ustanovitev narodne milice. 2. Sprememba rekrutnega zakona, ki se raztegne tudi na nemohamedane. 3. Reforma penzijskega zakona. 4. Regulacija častniških plač. 5.

Ureditev napredovanja v službi in določitev službene dobe. 6. Reforma šole za generalni štab. 7. V oddaljenih pokrajinah se zniža aktivna služba. 8. Vsako leto se mobilizirajo rezervisti za poskušnjo. 9. Vsako leto strelne in orožne vaje. 10. Vsako leto se pošlje 10 častnikov na Nemško v praktično izvežbanje. — Zanimiva je zadnja točka, ki bode vzbudila med evropskimi velesilami nekoliko pozornosti. Nemčija se sili na Balkanu v ospredje.

Portugalsko. Portugalskega kralja so hoteli nasprotniki dinastije umoriti. Bivši policijski oficir, član tajne zarote, ga je zasledoval, ko se je odpeljal na sprehod. Zaroto so pravočasno razkrili in rešili kralja.

Narodno gospodarstvo.

Ko se je pred leti pojavila trna uš, so spodnještajerski vinogradniki s strahom zrlili v bodočnost. Marsikateri posestnik se je le s težavo odločil prenoviti opustošene vinograde, ker se je bal ogromnega dela in velikih stroškov. A upanje, da bodo prenovljeni vinogradi spet donašali lep dohodek, in da bode vinarstvo še bolj dobičkonosna gospodarska panoga, kakor je bilo prej, je privedlo spodnještajerske vinogradnike do tega, da so se z vnmom lotili prenovljanja vinogradov. Komaj so dovršili delo in so začeli novi vinogradi roditi, že preti — vinska kriza.

Letošnje leto je vinorodno leto v pravem pomenu besede; v vseh državah, v vseh deželah naše države, v vseh spodnještajerskih vinskih okoliših je trta obilo obrodila. To dejstvo, kakor tudi dejstvo, da je letos tudi povsod sadje bogato obrodilo, je krivo, da letos ne prihajajo vinski kupci iz drugih dežel k nam in da imajo naši vinogradniki še velikanske množice dobrega vina v svojih kletih, a malo upanja, da bi mogli vino kmalu prodati. Resno se nam je bati vinske krize na Spodnjem Stajerskem, ako bi več let zapored nastopile iste razmere kakor letos, in, ako se bodo druge južne dežele organizirale, prevzele na Stajerskem kakor tudi v drugih deželah preskrbovanja občinstva z vinom ter si osvojile trg. Pa četudi nam v bližnji bodočnosti še ni pričakovati vinske krize, vendar so razmere pri prodaji vina za vinogradnike že sedaj skrajno neugodne in bo treba misliti na odpravo.

Na kak način naj pomagamo vinogradnikom? Edino zadržnim potom je mogoče odvrniti pretečo nevarnost. Vinogradniki morejo le združeni doseči ugodnejše in hitrejše vnovčenje vinskega pridelka, zboljšanje kletarstva in kakovosti vin ter proizvodnje buteljskih vin. To nalogo bi morala rešiti dežela; njena dolžnost ni samo potem strokovnjakov uplivat na povzdigo vinarstva, temveč mora tudi potem, ko se pokažejo uspehi vztrajnega dela strokovnjakov: krasni, novo nasajeni vinogradi z obilno vinsko letino, poseči vmes in skrbeti za to, da se vinogradnikom povrne investiran kapital in poplača trud in delo. Nekaj se je sicer od strani dežele že storilo; zveza kmetijskih zadrug v Gradcu je s pomočjo dežele nabavila kleti blizu Gradca, v deželni kleti se točijo štajerska vina, a to je premalo. Kleti so premajhne, a vino se povsod drugod nakupuje, le od — slovenskih vinogradnikov ne. Četudi se bodo — mogoče — te razmere zboljšale, vendar ne bo pretežna večina slovenskih vinogradnikov imela nobenega haska od teh podjetij v Gradcu.

Treba bo misliti na ustanovitev osrednje vinarke in sadjarske zadruge za slovenske vinogradnike v Mariboru. Maribor je važen radi ugodnih prometnih zvez z raznimi deli Spodnjega Stajerskega, važen je pa tudi radi ugodnih prometnih zvez z deželami, kamor bi se vino izvažalo — Zgornje in Srednje Stajersko, Koroško, Češko, Moravsko, Slezija in Galicija, — upoštevati pa moramo razum tega dejstva, da je Maribor sedež vinarke in sadjarske šole ter sedež potovalnih učiteljev za sadjarstvo in vinarstvo na Spodnjem Stajerskem, strokovnjakov, kateri so zmogni in poklicani tako zadržno podjetje s sodelovanjem in svetom podpirati. Člani te osrednje vinarke in sadjarske zadruge bi bile okrajne vinarke in sadjarske zadruge, na kojih ustanovitev bo tudi treba tekom časa misliti; dokler pa teh ni, bi bili včlanjeni pri osrednji zadrugi večji vinogradniki ter že obstoječe zadruge (kmetijske zadruge, Rajfajznovke itd.)

Zadruga bi morala v Mariboru ali v okolici najeti prostorne kleti, iste primerno adaptirati, in še le potem, ko ima podjetje trdna tla, misliti na lastno stavbo. Nastaviti se mora spreten kletar s potrebnim pomožnim osebjem ter natančen knjigovodja, poleg tega pa jeden, oziroma več potnikov, ki bi obiskovali z vzorci gostilničarje, konsumna društva, zasebnike itd. Na Zgornjem in Spodnjem Stajerskem, Koroškem, Češkem, Moravskem, v Sleziji in Galiciji, prirejati vinske semnje, oziroma razstave v večjih mestih omenjenih dežel, seznanjati občinstvo z našimi izvrstnimi vinskimi pridelki ter sklepali kupčije. Potom časopisja, lepakov, reklamnih tabel in brošur bi se moralo občinstvo opozarjati na naše proizvode.

Namen te zadruge bi pa tudi bil, da bi z umnim kletarstvom povzdignila kakovost vin ter se pečala v znatni meri s proizvodnjam buteljskih vin. Na Spod. Stajerskem imamo nebroj svetovnoznanih vin, iz kojih se dajo proizvajati izvrstna buteljska vina, a — kako malo buteljskih vin se proizvaja od vinogradnikov!

V drugi vrsti bo pa morala zadruga misliti na

ustanovitve vinskih zalog in vinotočev v Celju, Mariboru, Brucku, Leobenu, Velikovu, Celovcu, Beljaku, Pragi, Budjevicah, Brnu, Opavi, Krakovu, Lvovu ter drugih večjih mestih na Češkem, Moravskem, v Sleziji in Galiciji, v katerih bi se pristno, izvrstno vino iz raznih spodnještajerskih vinskih okolišev točilo na drobno ter prodajalo na debelo.

Odkod dobiti sredstva za tako podjetje, katero bo stalo dokaj denarnih žrtev? Zadruga ne bo nič drugega, kakor velika, moderna vinska trgovina, katera bo imela pred očmi korist svojih članov vinogradnikov, a ne, kakor vinski trgovci, svoje lastne koristi. Kljub temu bo morala določiti nek razloček cene med nakupno in prodajno ceno, s čemur bo morala pokrivati svoje upravne stroške. Če bo podjetje v dobrih rokah in upeljano, se mora samo rentirati.

S početka bodo, kakor povsod, težkoče, in bo treba podjetju pomoči. Poklicana sta država in dežela, pa tudi okrajni zastopi, občine, večji denarni zavodi itd., da priskrbijo z določenimi letnimi prispevki tekom prvih deset let zadruzi na pomoč. Zastopniki slovenskih vinogradnikov v državnem in deželnem zboru naj z ozirom na pretečo gospodarsko krizo zastavijo vse svoje moči in dosežejo kolikor mogoče veliko letno podporo; vsi zastopi okrajev in občin na Spodnjem Štajerskem, v katerih se goji vinarstvo, naj bi četudi z majhnimi zneski, podpirali to za vse vinogradnike velevažno zadruzo.

Zadruga pa rabi tudi precejšnjo glavnico, da more svojim članom, četudi še nima kupcev za vino, — dostikrat je vsled neugodnih cen treba nekaj časa čakati — celo ali pa večji del nakupne cene izplačati, ker ravno v tem tiči njen največji pomen, da kmalu po trgatvi prevzame vinske pridelke svojih članov in iste tudi plača. Za dobavo potrebnih sredstev bo potrebno določiti precej visoke deleže za posameznega člana ter precejšnjo jamstvo, ker le na podlagi visokih deležev in visokega jamstva bo mogoče dobiti znaten kredit v tekočem računu od Zadrugne zveze ali kakakega velikega domačega denarnega zavoda.

Pa še nekaj bo treba v varstvo štajerskega vinarstva ukreniti; izpodrinuti moramo vsa tuja ogrska, hrvaška, tirolska, istrska in dalmatinska vina, katera delajo radi nizkih cen, ki so posledica majhnih pridelovalnih stroškov, občutno konkurencio domačim vinom. Ker imamo za domače potrebe več kakor dovolj lastnih vin, zato naj bi se sklenil deželni zakon, s katerim bi se naložil znaten davek na neštajerska vina. Beden gospodarski položaj štajerskih vinogradnikov zahteva to obrambno sredstvo!

Ne tarnajmo, ne obupujmo, temveč iščimo v samopomoči, v združenju rešitve, dokler je še čas! Poklicani činitelji, na delo v pomoč našim vinogradnikom!

Vlad. Pušenjak.

Slovenskim trgovskim društvom na Spodnjem Štajerskem v premislek. Vsi zavedni Slovenci si žele gospodarsko osamosvojo; toda pri razmerah in navedbah našega ljudstva boče le počasno pričakovati kakakega uspeha. Nasvetovali bi trgovskim društvom, da nastavijo skupno za vse slovenske trgovce na Spodnjem Štajerskem spretnega, poštenega nastavljenca kot potnika, kateri bi imel nalogo, povsod po spodnještajerskih vaseh, zlasti v bližini mest in pa v okrožju nasprotnih trgovcev, poučevati ljudstvo glede trgovin, oziroma priporočati slovenske trgovce, kar mu nobeden ne more zabraniti. Mislimo, da je ta nasvet vreden dobrega posvetovanja.

Gibanje za gospodarsko osamosvojo je na Spodnjem Štajerskem, kakor piše „Slovenski trgovski vestnik“, prav živahno in resno, kar poznajo slovenski trgovci in občutijo nasprotni. Ako bi storilo vse občinstvo brez izjeme svojo dolžnost, bi danes imeli nasprotni trgovci v Celju, Brežicah, Ptuj in Mariboru prazne trgovine. Potrebno pa je tudi, da se slovenski trgovci in obrtniki zavedajo svoje dolžnosti in nastavljajo le dobro izvežbane in zmožne, odločno narodne nastavljenca, da imajo dobro blago in gledajo na to, da držijo vse predmete v zalogi in ne silijo slovenskih strank k mučni poti v nasprotniške trgovine.

Književnost in umetnost.

Medved A., Poezije II. del. Ljubljana 1909. Založila Katoliška bukvarna, tiskala Katoliška tiskarna. Cena brošurani knjigi 4 K, vezani 5.40 K. Lepo darilce božično in novoletno je podaril priljubljeni slovenski pesnik Anton Medved slovenskemu občinstvu. Nebroj ljubkih cvetic slovenskega pesništva je zbral globoko misleči pesnik v treh predalih. V samotnih urah, Milim dušam in nemilim, in Romance. Knjigo, o kateri bomo še pisali obširneje, prav toplo priporočamo.

Katoliška bukvarna v Ljubljani je izdala zopet dve knjigi, katere bodo gotovo pozdravile z veseljem knjižnice naših izobraževalnih društev: Andrej Hofer, tirolski junak, ljudska igra v 5 dejanjih, poslovenil Franc Rihar (cena 80 v; 10 izvodov 5 K); Zbirka ljudskih iger IX. zvezek; cena 80 v. Obe knjigi ste jako pripravi za naša izobraževalna društva.

Nabiranje krajepisnih imen. Zbirke krajepisnih imen so v poslednjem času (od avgusta do dec.) Matici Slovenski poslali: gđe. Albina Runovo, učit.; g. Fr. Vrečko, nadučitelj; g. Ig. Kaffan, uč. vodja (s

Štajerskega); g. učitelj Anton Coriary (s Korošk.). Po gospodu prof. dr. Zmavcu so zbirke izročili gg. dijaki gimnazije ljubljanske: Anton Anžič, Iv. Filipič, Fr. Hiti, Iv. Furman, Gabr. Petrič, Maks Stanonik, Jos. Stare, Fr. Sušnik, Ign. Zgajnar; po g. prof. Westerju pa gg. dijaki II. gimnazije ljubljanske: Iv. Bole, Fr. Drašler, Fr. Gabrovšek, Fr. Goljar, Al. Grum, Anton Koder, Iv. Matičič, Fr. Maršič, P. Modic, Fr. Wohinz, Dom. Žvokelj; po g. prof. Grafenauerju: Andr. Lah s kranjske gimnazije. — Bodi vsem od Matic Slovenske izrečena iskrena zahvala za trud, ki so ga žrtvovali za njene znanstvene namene. Ob tej priliki se obrača odsek za nabiranje krajepisnih imen do vseh onih gospodov, ki so obljubili zbirke, z uljudno prošnjo, naj jih izročijo, čim prej bo mogoče.

Najnovejše novice.

Deželnozbornske volitve v Ljubljani. V torek je bila volitev v mestni skupini, v kateri sta bila izvoljena narodno-napredna kandidata dr. Oražen z 949 glasovi in Ivan Knez z 934 glasovi. S tem so deželnozbornske volitve na Kranjskem končane.

Poučni kurzi. Slovenska krščansko-socijalna zveza priredi ta mesec pet socijalnih kurzov. Trije, v Slov. Bistrici, pri Sv. Križu tik Slatine in Veliki nedelji so se že vršili, dva se vršita dne 29. in 30. dec. v Ljutomeru in Sošanju. Zadrugna zveza v Ljubljani, oddelek v Mariboru pa priredi od 11.—16. jan. zadrugen tečaj v Celju. Mlada stranka dela z vsemi močmi za pouk ljudstva!

Deželnozbornske volitve se gotovo ne bodo vršile pred aprilom. Volilna reforma še leži v Gradcu, torej še ni nastopila potrebne poti za sankcijo. Po našem mnenju bi bilo vsled tega zelo previdno, da slovenski stranki počakata s kompromisnimi pogajanjmi, kajti če se prezgodaj sklene kak kompromis, je velika nevarnost, da ga kaka nerodnost od ene ali druge strani razbije in tako popolnoma ubije možnost za vsako nadaljno pogajanje.

Župan v Mariboru. Med Nemci se že sedaj govorijo, da dosednji župan Schmiderer noče več sprejeti županskega mesta. Z druge strani pa se poroča, da ga več ne marajo, ker je premiren. Kdo bo le prihodnji župan? Bržkone ravnatelj Schmid!!!

Tako deluje mariborska mestna hranilnica. Načelstvo nemške hranilnice je sklenilo, da daruje ob priliki cesarjevega jubileja te-le svote v dobrodelne namene: za Südmarko 500 K, za nemški Schulverein 500 K, za nemško kazinsko društvo 5000 K, za nemški muzej 1000 K, društvu za varstvo otrok 10.000 K z opombo „für das deutsche Kind.“ — Torej gre ves denar za nemškonacionalna društva in vsenemške organizacije. Od kod pa je glavni dobiček, s katerim razpolaga hranilnica? Idi v zemljiščno knjigo in videl boš, da ima nemška hranilnica v celem mariborskem okraju skoro na vseh posestvih hipoteke. Slovenski posestniki doprinašajo zavodu ogromni dobiček, ker morajo plačevati obresti za sposojeni denar. Ti skrbje torej sami za podporo nasprotnih društev. Mi Slovenci si pač sami vedno bijemo v obraz.

Dr. Benjamin Ipavica. List za listom pade. Ni še zarastel grob, v katerega smo položili dr. Gust. Ipavica, že dobimo tužno vest, da nam je nemila smrt pokosila tudi njegovega brata dr. Benjamina Ipavica, ki je istotako sodeloval po slovenskih deželah kot eden najpriljubljenejših skladateljev. Dr. Benjamin Ipavica je živel v Gradcu kot zdravnik in je bil tudi v nemških krogih zelo priljubljen. Posebno veliko hvale pa so mu kot zdravniku dolžni slovenski dijaki. Dosegel je starost od 79 let. Njegov spomin bodo ohranile Slovincem njegove skladbe.

Sprava med Nemci. Spor med dr. Ambroschitzem in Aistrichom za celjski deželnozbornski mandat je končan po znanem reku: Duobus litigantibus tertius gaudet (kjer se dva prepirata, se tretji smeji). Celjski zaupniki so se zjedini, da naprosijo predsednika nemškega Narodnega sveta, ormoškega odvetnika dr. Delpina, da prevzame kandidaturo za drugi celjski mandat. Jeden celjski mandat ostane dosedanjemu zastopniku Stallnerju.

St. IIj pri Velenju. Gospodu Ivanu Kranjcu, kateri se je bil pred tremi tedni na lovu ponesrečil ter bil v smrtni nevarnosti, se je zboljšalo. Želimo vrlemu rodoljubu, da popolnoma okreva.

Roko si je zlomil meseca oktobra na tukajšnjem učiteljskem neki dijak pri padcu, ker mu je podstavljal neki sošolec nogo. V sredo minolega tedna je bila vsled tega pri tukajšnjem okrajnem sodišču obravnava, pri kateri sta bila dva obtožena dijaka oproščena, ker se sodnik ni mogel prepričati o njih krivdi.

Razpisani ste župniji Kamnica pri Mariboru in sv. Anton na Pohorju do 27. januarja. G. župnik Wolf pride za kn. šk. rač. revidenta v Maribor, gospod župnik M. Slavič se preseli k Sv. Lovrencu nad Mariborom.

Prestavljen je gospod kaplan M. Volčič iz Slivnice v Slovensko Bistrico; na njegovo mesto pride g. kaplan Belšak iz Zalca; g. Franc Gosak iz Mozirja v Zalec; v pokoj je stopil g. Franc Slavič, župnik pri Sv. Antonu na Pohorju.

Beljak. Dne 16. dec. je graško vseučilišče napravilo v našem gledališču predavanje. To predava-

nje bi imelo otvoriti celo vrsto takozvanih poljudnih predavanj graškega vseučilišča. Graški profesor Klemensiewicz bil je pa jako razočaran, ko je videl v gledališču celih — 50 poslušalcev. Pač žalostno, kako se naši „olikani krogi“ zanimajo za taka predavanja. Delavce očitno azijska kolera, o kateri je predaval gospod profesor, ne zanima, radi tega so izostali, istotako gimnazijci in njih profesorji — ostalo je 50 „inteligentnih ljudi.“ Nemci naj svojo oliko prodajo v svojih krogih in naj puste nas Slovence „neolikane Slovence“ ostati.

St. Vid. Tu sta umrla dva odlična meščana: klobučar J. Kofler in njegov svak klepar A. Simon.

MALA NAZNANILA

ki se sprejemajo po 2 vin. od besede, najmanjši znesek je 50 vinarjev.

Kdor želi pojasniti o rečeh, ki so naznanjene v inseratnem delu, naj pridene za odgovor znamko 10 vinarjev. Drugače se ne odgovori.

Kdor

hoče prodati ali kupiti kako posestvo;

Kdor

hoče prevzeti ali oddati kako posestvo, hišo, obrt itd. v najem;

Kdor

želi dobiti kako službo kot oskrbnik, šafar ali majar, strežnik, sluga, hlapec, viničar, gospodinjo, kuharico, hišno ali dekle, ali pa najeti strežnike, služabnike in obrtne delavce vseh strok;

Kdor

hoče prodajati ali kupiti stvari in različne potrebščine, naj to naznanja v Uprav. »Straže«.

Prostor (lokal)

tik mesta Celje, kjer je do zdaj dobro obiskana trgovina mešane stroke, se da takoj zopet v najem ali pa proda s hišo. Natančneje pogoje pove uprav. »Straže“.

Ženitna ponudba. Vdovec, 39 let star, 12.000 kron premoženja v gotovini, se želi poročiti z dekletom ali vdovo brez otrok, ki bi imela kmetijo ali približno enako premoženje v gotovini. Ne gleda se na zunanost, piše pa na pridnost in poštenost. Morebitna ponudba se pošlje pod „Zeleni travnik št. 40“ poste restante Sv. Benedikt v Slov. gor. Strga tajnost zaježena.

Na prodaj je pod Pilštanjem, 80 minut od Kozjega ob okrajni cesti v ravnini lepo posestvo obstoječe iz zidane hiše, gosp. poslopja in svinjaka, zraven spadajo dobri travniki, njive, sadno drevje in vodnjak pri hiši, v rodovitnem kraju; prodaja se za primerno ceno. Oglasiti se je treba pri Rozaliji in Mariji Belinc, posestnici v Pilštanju.

Lepo posestvo, v lepi legi 1/4 ure od Sv. Lenarta v Slov. gor. v Partinju obstoječe iz 22 oralov zemlje, in sicer iz prav lepega sadovnjaka, ki meri 6 oralov ter lepa polja, travnik in les, ter zidana hiša s spodnjo kletjo, stiskalnico ter prav dobro obdelanim vinogradom. Vse zraven zidanega poslopja. Proda se skupno ali na več kosov. Vse v najboljšem stanu ter tudi pripravno za gostilno ali drugo obrt. Povpraša se pri Francu Veberiču Ivanjci št. 8 pri Radgoni.

Pohištvo

v veliki zalogi, kakor tudi žimnice, divane, ogledala po najnižji cenl. 14

Franc Pleteršek

Maribor, Koroška cesta 10.

Trgovina s specerijskim blagom in semeni

M. Berdajs

Maribor, v gradu

(Sofijin trg) 15

Zaloga Majdičeve moke.

Trgovina s specerijskim blagom premogom in dr. vami 16

A. Vertnik,

Koroška cesta št. 9.

se priporoča slav. občinstvu.

IVAN BERGLEZ

narodni brivec,

Maribor, Šolska ulica,

nasproti kavarne „Central“, Vas obrije in postrizje točno ter po ceni. 17

Svečar in medicar
Jožef Dufek, MARIBOR
Viktringhofova ul. 30

priporoča prečastiti duhovščini veliko zalogo lastno izdelanih voščenih sveč. 20

Najlepše in najcenejše razglednice

dobijo trgovci in drugi odjemalci
v Trgovini tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Slovinci!

Vaša narodna dolžnost je, da kupujete vse manufakturno blago v trgovini, kjer je dobro in najceneje in taka je trgovska hiša na drobno in debelo

R. Stermecki, Celje

Vzorci proti vrnitvi zastoj, blago proti povzetju in čez K 10—franko po avstro-ogrskih deželah.

Koledarji 1909

stenski, pri katerih se vsak dan odtrga listek, v raznih velikostih po 40 do 60 v. žepni v velikosti 28 mm x 47 mm po 6 vinarjev, s pošto vred 10 vinarjev, v elegantni vezavi, z zlatim obrezom pa : : 50 do 80 vinarjev. : :

Družinska pratika

po 24 vinarjev.

Priskrbi lahko tudi vse druge koledarje

Trgovina tiskarne sv. Cirila.

Trgovina tiskarne sv. Cirila

v Mariboru, Koroške ulice št. 5
priporoča

Molitvenke:

Baraga, Dušna paša z velikimi črkami	K 2-80
Bartol, Hoja za Marijo	1-60
Bezjak, Marija, žalostna Mati	1-20
Čede, Sveto opravilo	1-30
Furlan, Trinajst torkov v čast sv. Antonu	1-40
Godec, Lurška Mati božja	2-20
Herg, Venec pobožnih molitev in svetih pesmi	3-—
Kalan, Hodi za Kristusom	2-—
Karlin, Priprava na smrt	2-20
Kerčon, Rafael, ali nauki in molitve za mladino	1-60
Kosar, Nebeška hrana, 2 dela po	2-20
Skuhala, Ključek nebeški	-60
Slomšek, Življenja srečen pot	2-—
Slomšek, Krščansko devišstvo	2-—
Škufca, Smarnice	2-—
Dr. Gregorec, Smarnice	2-40
Duhovni vrtec	1-—
Walter, Rožni venec	2-—
Slava Gospodu! z velikimi črkami	2-80

Škapulirje:

Srca Jezusovega	16 v
Brezmadežnega spočetja	20 "
Karmelske Matere božje	16 "
Žalostne Matere božje	16 "
Svetega Duha	20 "
Sv. Frančiška za III. red	20 "
Sv. Jožefa	20 "

Rožne vence:

Za otroke po	16 v
Iz ribje kosti (biserni)	od 60 v do 3 K
Srebrne	3-6 K
Z napeljanimi in premakljivimi jagodami	50 v
Leseni, koščeni, kokusovi v raznih barvah in zelo po ceni.	

Križci:

Za rožne vence, za steno, stoječi, ki se lahko denejo na mizo pri sprevidenju bolnikov v raznih nizkih cenah.

Male podobice v veliki izbiri, različne velikosti in kakovosti s čipkami na kartonu s slovenskimi podpisi in molitvicami. 100 kom. K —70, K —80, K 1-—, K 1-10, K 1-20, K 1-40, K 1-60, K 1-80, K 2-—, K 2-40, K 3-—, K 3-60, K 4-—, K 4-40, K 5-—, K 6-— in višje v ceni; tudi fini francoski jeklorezi po raznih cenah.

Kovačič Fr.: Občna metafizika ali ontologija. Broš. K 3-—, vez. K 3-60. Poština 20 v.

Vercruysse o Br.: Premišljevanja o življenju našega Gospoda Jezusa Kristusa za vse dneve celega leta. Dva zvezka. Vsak zvezek broširan K 3-—, vezan K 4-—, poština 20 v.

Dr. Ivan Križanič: Življenjepi. Po znižani ceni 20 v.

Ant. Mart. Slomšek: Pridige osnovane. Po znižani ceni broširano K 3-—.

Kavčič Jak.: Katoliška liturgika. V platno vez. K 2-—, poština 20 v.

Somrek dr. Jos.: Gospodova zadnja večerja. Trdo vez. po pošti K 2-20.

Tvrda K. & R. Ježek

ima veliko zalogo vseh vrst kmetijskih strojev in se gospodarjem posebno priporoča.

V zalogi so mlatilnice, slamnoreznice, reporeznice, mlinci za jabolke, žitne čistilnice, drobilni mlinci. — Podpisani Vam preskrbi tudi vse druge stroje, ki so potrebni pri kmetijstvu, tudi motorje, sesalke in tudi vsa popravila.

Zastopnik: Vekoslav Muhič v Ptuj.

Tovarna za glinske izdelke

v Račju

izdela najboljšo opeko. Zaloga v Mariboru, pri kamnoseku Gajserju, Cesar-ska cesta.

Naznanilo.

Združeni trgovci v savinski dolini opozarjajo slavno občinstvo na ukaz trgovske zbornice v Gradcu, da je pod kaznijo 50 — 100 K prepovedano, dajati novoletna in druga darila.

Franc Podgoršek

bandažist in rokavičar, 12

Maribor, Grajska ulica števil. 7

se priporoča cenj. občinstvu v izdelovanje vsakovrstnih bandaž in rokavic.

Popravila se točno izpolnijo.

Olje

od motorja oddaje 100 kg. po 25 K.

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Trgovina z manufakturnim in konfekcijskim blagom

M. E. Šepec, Maribor

Grajski trg števil. 2

priporoča slavnemu občinstvu svojo bogato zalogo raznovrstnega blaga.

Za neveste posebno velika izbira.

Lepe uspehe in boljše dohodke

v svoji obrti : v svoji trgovini : pri kmetijstvu in kupčiji lahko dosežete, če pošljete naznanila ali inserate :

Upravništvu „STRAŽE“ v Mariboru.

Trgovina tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta štey. 5

Zastonj

se ne trži, ampak po zmerni ceni s tiskovinami za posojilnice, ki so pri ljubljanski ali celjski zvezi, za občinske urade, za krajne šolske svete in šolska vodstva, za odvetnike, notarje, trgovce obrtnike in zasebnike in vsa društva. Krasne diplome za častne ude, zavitke in pisma s tvrdko, vizitke, vabila za društvene veselice, lepake in letake izdeluje tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Zastonj

se ne trži, pač pa po nizki ceni s trgovskimi knjigami, odjemalnimi knjižicami, papirnatimi vrečami, kredo, svinčniki, črnilom, peresi, tablicami, kartami za tombolo, lampijoni, papirnatimi krožniki in servietli, pismenim papirjem v mapicah in kasetah, albumi za fotografije in razglednice, spominskimi knjigami za gospodične, vsakovrstnimi razglednicami.

Zastonj

se ne trži, pa ugodno kupite podobice za molitvenike, slike v spomin na prvo sv. obhajilo, podobe sv. družine za steno z milo godbo po 15 K in 20 K, stenske slike papeža, cesarja, škofa, raznih svetnikov, rožne vence iz ribje kosti, lesa in kokosa, svetinje iz aluminija, ki nikdar ne rjavijo, škapulirje vsake vrste, križce stoječe, ki se rabijo pri bolnikih in križe viseče za steno.

Dosedajni promet čez 4 milijone.

Vplačani deleži zadružnikov: 18530 K

Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

v lastni hiši (Hotel pri belem volu) v CELJU, Graška cesta.

Poštno hranilnični račun št. 92.465. — Telefon št. 8.

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½% brez odbitka rentnega davka.

Domači hranilniki se dajejo na dom brezplačno.

Hranilne knjižice drugih zavodov se sprejemajo kot vloge, ne da bi se obrestovanje prekinilo.

Posojila na zemljišča po 5% do 5½% brez in z amortizacijo.

Posojila na zastavo vrednostnih listin.

Osební kredit na menice in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Konvertacija vknjiženih dolgov z najmanjšimi stroški.

— Oskrbuje svojim članom izterjevanje njihovih terjatev. —

Brezplačno reševanje vseh zadev.

Trgovino s papirjem in pisalnimi potrebščinami priporoča narodni trgovci

Vilko Weixl

Gornja gospodska ulica štey. 33.

Edina narodna steklarska trgovina

Fran Strupi, Cella

priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana in kame-nine, vsakovrstnih šip, svetilk, ogledal in okvirov za podobe. Prevzetje vseh steklarskih del pri cerkvah in pri-
vatnih stavbah.

Najnižje cene! Najsolidnejša in točna postrežba!

Na debelo.

Na drobno.

Svoji k svojim!

Urar, očalar in zlatar

Franjo Bureš

Maribor, Tegethofova cesta 33

pred koledvorom, 10
priporoča svojo bogato zalogo, zlatnine, srebrnine,
ur itd. po najnižji ceni.

Popravila se točno in hitro izvršujejo.

Kupujte manufakturno
blago v stari trgovini

Jože Ulaga

MARIBOR,

Tegethof-ova cesta

štev. 21.

Jakob Vezjak

krojaški mojster

Maribor, Šolska ulica

se priporoča v izdelovanje oblek po
najuvejšem kroju.

Izdelovanje vsakovrstnih pletenin.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Grajski trg št. 2 v hiši gostilne pri črnem orlu (Schwarzen-Adler).

Denarni promet je tekom osem mesečnega poslovanja čez en milijon kron.

Hranilne vloge

se sprejemajo od vsakega in se obrestujejo: na-
vadne po 4%, proti 3 mesečni odpovedi po 4½%.
Obresti se pripisujejo h kapitalu 1. januarja in
1. julija vsakega leta. Hranilne knjižice se spre-
jemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obre-
stovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so
poštne hranilne položnice na razpolago (šek konto
97.078). Rentni davek plača posojilnica sama.

Posojila se dajejo

le članom in sicer: na vknjižbo proti pupilarni
varnosti po 4¾%, na vknjižbo sploh po 5%, na
vknjižbo in poročstvo po 5½% in na osebni
kredit po 6%. Nadalje izposojuje na zastavo vre-
dnostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih za-
vodih prevzame posojilnica v svojo last proti po-
vrnitvi gotovih stroškov, ki pa nikdar ne presegajo
7 kron. — Prošnje za vknjižbo dela posojilnica
brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsako sredo in četrtek od 9. do 12. dopoldne
in vsako soboto od 8 do 12 dopoldne, izvenredni
praznike. — V uradnih urah se sprejema in iz-
plačuje denar.

Pojasnila se dajejo

in prošnje sprejemajo vsak delavnik od 8.—12.
dopoldne in od 2.—5. popoldne.

Posojilnica ima tudi na razpolago domače hranilne nabiralnice.